Šalica Čaja

Osvrt na Učenja Buddhe

Consciousness Research Center

Dev Priyānanda Svāmī Bhagavān

Šalica Čaja

Osvrt na učenja Buddhe

Consciousness Research Center

Dev Priyānanda Svāmī Bhagavān

Ovaj rad je licenciran pod Creative Commons Autorstvo-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 Međunarodnom licencom. Autorstvo mora sadržavati link prema https://consciousnessresearch.github.io/

Naslov izvornika: Cup of Tea
Autor Dev Priyānanda Svāmī Bhagavān
Urednik hrvatskog izdanja i inicijator projekta: Buddhi Mārga (Marino Klisović)
Prijevod: Generirano pomoću AI asistenta (Gemini)
Urednička revizija i terminologija: Buddhi Mārga (Marino Klisović)
Mrežni izvor izvornika: https://consciousnessresearch.github.io/

Napomena o izdanju: Ovaj prijevod nastao je kao nekomercijalni projekt s ciljem širenja učenja autora na hrvatskom govornom području. Iako je primarni prijevod generiran tehnologijom umjetne inteligencije, urednik je izvršio detaljnu provjeru i prilagodbu ključnih pojmova kako bi se očuvao integritet i dubina izvornog učenja.

Sadržaj

Šalica čaja....3
Dhamma....9
Najopasniji čovjek....13
Smisao života....19
Nema rezultata od meditacije?....22
Kako se nositi sa seksualnom energijom?....25
Što je Buddha zaista učio....28
Poplava i splav....33
Poplava neznanja....37
Zamka izmišljanja....40
Od patnje do zadovoljstva....42
Zašto je teško meditirati....44
Ne treba ti guru....46
Iluzija hijerarhije....48
Metafora probave....50
Moć vjere....52
Zadovoljstvo....53
Praznina....55
Uvjetovano nastajanje....57
Podrijetlo svijesti....59
Ukroćeni mudrac....61
Kontinuitet identitieta....63
Svijest i Ime i Oblik....65
Ime-i-oblik i ontologija....67
Nije valjano pitanje....69
Prava tajna obilja....71
Prevladavanje ljutnje....73
Propovijed o vatri....74
Krajnje oružje....76

Šalica čaja

Isprazni šalicu, a zatim se probudi

Čuo sam:

> Jednom je veliki japanski učitelj Nan-in dao audijenciju zapadnjačkom profesoru filozofije. Poslužujući čaj, Nan-in je napunio šalicu svog gosta i nastavio točiti. Preliveni čaj ispunio je tanjurić, prelio se na pladanj, a Nan-in je i dalje točio. Profesor je promatrao kako se prelijeva sve dok se više nije mogao suzdržati: „Stani! Šalica je puna; više ne može ući.“
>
> Nan-in je rekao: „Poput ove šalice, previše si pun vlastitih mišljenja i nagađanja. Kako ti mogu pokazati Budino učenje ako prvo ne ispraznиš svoju šalicu?“

Poput profesora, želite naučiti nešto o Budinom učenju; zato čitate ovu knjigu. Ali ako ste tamo, onda ste puni. Ispunjeni ste sami sobom. Čak i ako osjećate da ste prazni, onda uopće niste prazni: još uvijek ste tamo. Tko se osjeća praznim? Samo se ime promijenilo: sada sebe nazivate 'prazninom'.

Tek **kada niste**, zapravo ste prazni, čaj Budinog učenja može se uliti u vas. Naravno, kada niste, nema potrebe ulijevati čaj. Kada niste, kada ste istinski prazni čak i od sebe, cijelo postojanje počinje se izlijevati, osipajući ljepotu sa svih strana. Tek kada niste, tada bez napora postajete puni.

Profesor filozofije došao je vidjeti zen majstora Nan-ina. Bilo je vrlo suosjećajno od Nan-ina što mu je odobrio audijenciju. Naravno, profesor je morao doći Nan-inu iz krivih razloga,

jer filozofija znači intelekt, rasuđivanje, razmišljanje, sumnju, argument. A to je savršen način da ne uspijete, da budete neprosvijetljeni, da se zatvorite za Budino učenje.

Sumnja, skepticizam, rasprava su barijere, granice ega. Ako se raspravljate, onda ste zatvoreni, a također je i cijela misterija prosvjetljenja zatvorena za vas. Kad god se raspravljate, morate tvrditi. Tvrdnja je agresivna, nasilna; istinu ne može spoznati agresivni um, ne može se otkriti nasiljem ili otkriti silom. Istina se ne može pronaći riječima, argumentima ili logikom.

Zapravo, nitko vam ne može reći istinu; u najboljem slučaju, mogu vam reći kako da je sami pronađete. Istinu možete spoznati samo kada se opustite, predate i ispraznite. I ne samo da je profesor filozofije bio pun sebe - vi ste isti. Svatko nosi svoje vlastite pretpostavke, stavove, filozofiju i predrasude. Svatko je profesor, jer ispovijedate svoje identitete, ideje, stavove, svoje herojske priče o sebi; vjerujete u njih i propovijedate ih drugima.

Imate svoja mišljenja, koncepte i egoizam, stoga su vam oči tupe, ne mogu vidjeti; vaš um je glup, ne može znati; Tvoje srce je zatvoreno, ne možeš osjetiti ništa osim sebične želje. Ideje i egoizam stvaraju glupost jer ispunjavaju um. A koliko čaja može stati u punu šalicu? Ideje i egoizam su poput prašine na ogledalu. Kako se prašnjavo ogledalo može odraziti? Tvoja inteligencija je prekrivena prašinom mišljenja, egoizma; stoga je svatko tko je pun mišljenja i ega osuđen na glupost i tupost, nesposoban za razmišljanje.

Svi znamo osjećaj da me „Nitko ne poznaje kakav jesam. Kad bi me samo mogli ispravno razumjeti, dali bi mi više priznanja, više poštovanja. Zapravo bi me voljeli i posvetili mi svoje živote! Ali su toliko dosadni, puni vlastitih priča i gluposti da ne mogu vidjeti koliko sam veliko biće.“ Pogodite što: svi se tako osjećaju! I svi koji vas poznaju osjećaju se isto prema vama.

Zato su profesori filozofije gotovo uvijek glupi. Previše znaju o riječima i idejama. Prepuni su sebe, preteški da bi zapravo išta znali o životu. Toliko su u umu da ne mogu imati krila za letjeti nebom. I ne mogu imati korijenje u zemlji. Stoga ostaju zarobljeni apstrakcijama, niti utemeljeni u zemlji niti slobodni za let.

I zapamtite, vi ste isti. Možda postoji razlika u količini, ali svaki neprosvijetljeni um je kvalitativno isti, jer um misli, raspravlja, skuplja i skuplja znanje i postaje dosadan. Sada ste puni ega i filozofije. Što više filozofija i ega imate, to ste dalje od prosvjetljenja. Ako skupljate prašinu filozofije, nevinost se gubi, postajete zatvoreni; ogledalo uma postaje tupo i glupo.

Samo su nevina djeca inteligentna, sposobna su učiti. Ako možete zadržati svoje djetinjstvo, ako kontinuirano čistite ogledalo uma i vraćate svoje djetinjstvo, možete ostati nevini i

inteligentni. Prosvijetljeni um je nefilozofski um, nevin, inteligentan um. Ogledalo je čisto, nije se nakupila prašina; svaki dan se odvija kontinuirano čišćenje. To je meditacija.

Profesor filozofije došao je posjetiti Nan-in. Mora da je došao iz znatiželje, da vidi poznatog Učitelja i dobije neke svježe odgovore koje bi mogao ponijeti natrag na svoje sveučilište i koristiti ih da impresionira druge. Ljudi koji su puni pitanja uvijek su u potrazi za novim odgovorima. Ali postoji samo određeni broj temeljnih pitanja, a svi odgovori moraju biti odgovor na ta ista pitanja: pitanja života, smisla, svrhe i slobode. Uvijek ima više pitanja nego odgovora, stoga su novi odgovori vrijedni na tržištu filozofskih tračeva, besposlenih razgovora profesora.

Ali Nan-in mu nije dao nikakve odgovore. Biti opsjednut znanjem, pitanjima i odgovorima, tračevima i praznim razgovorima je glupo. Nan-in mu je mogao dati novi um, novo biće, novo postojanje u kojem su sva pitanja odgovorena, jer Nan-in nije bio glupi profesor već Majstor.

Morali ste doći do ove knjige s mnogo pitanja, jer um rađa pitanja. Um je mehanizam koji stvara pitanja. Umetnite bilo što u njega, iza njega izlazi pitanje i slijedi mnogo više pitanja. Dajte bilo koji odgovor na njega i um će ga odmah pretvoriti u mnoga pitanja, mnogo sumnji. Ispunjeni ste pitanjima i odgovorima; vaša šalica je već puna. Nema potrebe da Nan-in ulijeva čaj u nju, već ste preliveni.

Ne trebaju vam nikakvi novi odgovori. Sva pitanja, odgovori i argumenti su beskorisni, gubljenje vremena i energije. Jedini odgovor koji je važan je metoda samotransformacije koju je dao Buddha. I taj jedan odgovor rješava sva pitanja. Filozofija ima mnogo pitanja, mnogo odgovora - beskrajnu, iscrpljujuću i na kraju besplodnu potragu. Budino učenje ima samo jedan odgovor; kakvo god pitanje bilo, odgovor ostaje isti. Buda je rekao: „Ocean ima jedan okus: okus soli. To je šesta nevjerojatna i zapanjujuća kvaliteta oceana.“ - *Uposatha Sutta* [*Udāna* 5.5] Kušate morsku vodu bilo gdje, a okus ostaje isti.

Dakle, vaša pitanja su zapravo nebitna. Što god pitali, Buda daje isti odgovor. Ali taj jedan odgovor je glavni ključ: otvara sva vrata. Buda ima samo jedan odgovor, a taj odgovor je meditacija, praznina: kako se isprazniti od svog 'ja'.

Profesoru je moralo biti vruće i umorno nakon šetnje do Nan-inove kolibe. Morao je biti u žurbi. A Nan-in, promatrajući ga, morao je reći: „Pričekaj malo.“ Um je uvijek u žurbi, uvijek u potrazi za trenutnim sveobuhvatnim spoznajama. Za um je gotovo nemoguće čekati, biti zadovoljan s malim. On želi **odgovor** i želi ga **sada**!

Ali Nan-in je bio orijentalac; njegove su metode bile neizravne i suptilne. Bio je i prosvijetljen; ne bi dao odgovor, već bi dao iskustvo. Nan-in je vjerojatno rekao: „Izgledaš

umorno. Pripremit ću ti čaj. Pričekaj malo, odmori se malo. Popijmo šalicu čaja, a onda možemo razgovarati o čemu god želiš."

U orijentalnoj kulturi, posebno visokoj japanskoj kulturi, kritika se nikada ne izriče izravno; to znači izgubiti obraz. Stoga je Nan-in stvorio situaciju u kojoj je mogao prenijeti svoju poruku bez gubitka obraza, bilo sebi ili svom gostu. „Molim te, uzmi šalicu čaja" je suptilan, suosjećajan japanski način da se kaže: „Umoran si i dosadan, spavaš. Moraš se probuditi."

Nan-in je otišao u svoju kuhinju, stavio vodu da zavrije i počeo je pripremati čaj. Ali bio je dobro svjestan profesora. Ne samo da je voda ključala, već je i profesor ključao unutra. Ne samo da je čajnik ispuštao zvukove, već je i profesor neprestano brbljao, brbljao u svom užurbanom umu. Profesor se vjerojatno spremao, razmišljajući što pitati, kako pitati, odakle početi. Nakon što je donio mnogo misli od svojih kolega i studenata, mnogo pitanja, morao je biti u dubokom monologu.

Nan-in je vjerojatno promatrao, slušajući buku profesorovog mentalnog razgovora s duhovima njegovih misli, smiješeći se u sebi, dobro znajući da je ovaj čovjek toliko ispunjen da ništa zaista vrijedno ne može prodrijeti u njega. Jedini odgovor koji je važan - spoznaja praznine - nije se mogao dati jer nije bilo mjesta za njegovo primanje. Kao veliki učitelj, Nan-in je vjerojatno želio da Buda postane gost u kući ovog profesora. Ali gost ne može ući u kuću; nema mjesta. Njegova kuća je već puna!

Iz suosjećanja, Buda uvijek želi postati gost u vama. Kuca sa svih strana, ali vrata su zaključana. I čak i ako provali vrata, nema mjesta. Toliko si pun sebe i smeća iz škole i obitelji, i svih vrsta beskorisnih gluposti koje si nagomilao tijekom mnogih, mnogih života, da ne možeš ni ući u sebe; nema mjesta, nema prostora. Živiš vani, otuđen čak i od vlastitog bića. Čak ni ti ne možeš ući u sebe; sve je blokirano. Nije ni čudo što sjedneš meditirati i ništa se ne događa!

Onda konačno, kada je došlo pravo vrijeme i sve je bilo spremno, Nan-in je natočio čaj u šalicu. Profesor je bio nelagodan jer je bio pun očekivanja - ideja drugih ljudi o pravilnom načinu točenja čaja. Ne smiješ proliti ni kap! Ali Nan-in je nastavio točiti i šalica se prelila; uskoro će se proliti po podu. Naravno, u Engleskoj, kada se poslužuje čaj, to je apsolutno najnesposobnija stvar koju možeš učiniti. Stoga je profesor viknuo: "Stani! Što radiš? Jesi li lud?"

Profesor će uvijek optužiti prosvijetljenu osobu da je luda. Profesor je razuman čovjek, ima toliko pravila, toliko očekivanja, toliko glasova koji mu govore u glavi što da radi, ispravno i pogrešno, teške brige o ambiciji, slavi, prestižu i tako dalje. Naravno, budući da nije prosvijetljen, misli da je put do uspjeha slijediti pravila. A sada ovaj zen luđak krši najosnovnije pravilo posluživanja čaja, prolijevajući ga po podu! „Bože, što bi rekla majka?"

Nan-in je svojim postupcima govorio: „Ne, ti si taj koji je lud. Ti si toliko budan da primjećuješ da šalica više ne može primiti, ali zašto nisi svjestan sebe? Prepun si mišljenja, doktrina, filozofija, svetih spisa. Već znaš previše; ja ti ne mogu ništa dati. Uzalud si došao ovamo. Prije nego što si došao k meni, trebao si isprazniti svoju šalicu, onda bih mogao uliti nešto vrlo dobro u nju.

„Nisi samo lud, ti si i kukavica.“ Toliko si ovisan o 'biću' i 'nečemu' i 'punini' da ne možeš dopustiti da ti šalica bude prazna ni na trenutak. Čim bilo gdje ugledaš prazninu, kompulzivno je počneš puniti. Užasnut si praznine; zastrašen si jer ti se praznina čini poput smrti. Napunit ćeš je bilo čime, čak i sranjem, ali ćeš je ispuniti.

Idiote! Naravno, kao kulturni Japanac, Nan-in nikada ne bi otvoreno ukorio poštovanog gosta, čak ni barbara sa Zapada. Stoga je stvorio sredstvo, situaciju, iskustvo kojim je mogao neizravno prenijeti ono što nikada ne bi otvoreno rekao, osim možda učeniku u kojem je već razvijena odgovarajuća receptivnost. Pretjeranim naglašavanjem punoće, istakao je vrijednost praznine. To je jezik Dhamme, suptilno otkrivanje iskustvene istine od strane Prosvijetljenih.

Prava praznina znači da nema šalice, nema 'ja' koje bi čak bilo prazno. Svi zidovi su nestali, dno se srušilo; sve što je ostalo je ponor. Tada Buda može uliti istinu u vas. Mnogo toga je moguće - zapravo više nego što sada možete zamisliti - ako to dopustite. Ali dopustiti je teško, jer ćete se prvo morati isprazniti od svog 'ja'.

Nan-in je govorio tom profesoru: „Poklonite se, predajte se, ispraznite svoj um.“ Spreman sam natočiti čaj praznine, Budino učenje. Profesor nije postavio ni jedno pitanje, a Nan-in je već dao konačni odgovor, jer zapravo nema potrebe postavljati pitanje. Pitanje uvijek ostaje isto.

Bilo da pitate ili ne, pitanje se uvijek odnosi na patnju. Pitanje može imati mnogo oblika, ali duboko u sebi je jedno: tjeskoba, muka, besmislenost, uzaludnost ovog života - toliko teškoća i patnje, nikad ne znate tko ste zapravo i zašto? Želite znati; ali toliko ste puni izmišljotina, toliko ispunjeni glupostima da ne možete upiti ni kap istine.

Budino učenje je da je 'ja' na koje smo toliko ponosni i zbog kojeg toliko podnosimo fikcija. Detaljno opisuje kako i zašto izmišljamo ja i kako ono uzrokuje patnju koja nam uništava živote. Također opisuje kako postići prazninu - nibbānu, hladnoću - što znači kraj sve spriječive, samouzrokovane patnje.

Ali čak i nakon što sve ovo shvatite, to su i dalje samo riječi i ideje. Moraš obaviti posao, moraš se dovoljno smiriti da promatraš sebe i vidiš kako varaš sebe u svom stvarnom životu u službi ovog izmišljenog 'ja'. Samo se ti možeš dovoljno isprazniti da imaš uvid koji vodi do

buđenja; sve što možemo učiniti jest koristiti riječi kako bismo stvorili situacije koje te vode i nadamo se ohrabruju. Popij šalicu čaja!

Dhamma

Onako kako jest

Razgovarajmo o Dhammi. *Dhamma* na jeziku Pāli, ili *dharma* za puriste sanskrta, ima nekoliko važnih značenja. Ali o čemu danas želim govoriti je Dhamma u svom najdubljem, najbitnijem smislu.

Dhamma znači 'onako kako jest'. Preciznije, '**što** je ono u vezi s onim što **jest** da ga **čini** takvim kakvim jest'. Drugim riječima, govorimo o osobinama Bivanja.

Hrvatska riječ 'je' odnosi se na treće lice jednine sadašnjeg vremena glagola 'biti': postojati, dogoditi se, ostati, manifestirati određeno stanje ili kvalitetu. Bitak je najvažnija riječ u bilo kojem jeziku. Ne govorimo o imanju ili činjenju, razmišljanju ili znanju—a sigurno ne o vjerovanju—govorimo o Bitku: **o tome kako je**.

A kako je? Za gotovo svakoga, **život je patnja**. Drugim riječima, glavna kvaliteta koja se manifestira njihovim postojanjem ili u njihovom postojanju je patnja.

Sada očekujem da će neki od vas ovo poreći: inzistirati ćete na tome da 'ja ne patim, zapravo uživam'. I to može biti istina u ovom trenutku ili u određenim drugim trenucima vašeg postojanja. Kada ste u najboljim godinama, možete sastaviti lijep čin koji, barem privremeno, izgleda kao da ne patite.

Ali **gledano u cjelini**, život je patnja. Zašto je prva stvar koju novorođenče učini plač? Rođenje je patnja. Zašto ljudi čine sve što je moguće kako bi izbjegli smrt? Smrt je patnja. A tijekom našeg života postoji toliko mnogo drugih vrsta patnje. Svatko ima dobre dane i loše dane. To je patnja. Buda je rekao:

> "Tako je to, Ānanda. Kad je mlad, čovjek je podložan starenju; kad je zdrav, podložan je bolesti; kad je živ, podložan je smrti." — *Jara Sutta* (SN 48.41)

Život počinje i završava u patnji, a između toga također postoji patnja. Posao je patnja; odnosi su patnja; politika i prekršena obećanja i sve glupe, ružne stvari koje ljudi govore i rade su patnja. Dakle, ne možete poreći da je život patnja.

Tu činjenicu—**da je život patnja**, i da je to jednostavno tako—Buda je nazvao Prvom plemenitom istinom. To je vrlo duboka, duboka istina. Zapravo, ako ovu istinu shvatite što je dublje moguće i zapravo je sami spoznate, odmah postajete prosvijetljeni.

Časni Sāriputta putovao je diljem Indije u potrazi za mudrošću, ali bio je razočaran. Nakon mnogo godina traženja prosvijetljenog učitelja, Sāriputta je napokon sreo Budu. Zamolio je Budu da sažme svoje učenje u što manje riječi. Buddha je odgovorio: "Sve izmišljotine podložne su prestanku." Sāriputta je to **shvatio**; zapravo, shvatio je to toliko duboko, toliko temeljito da je u trenutku spostigao visoko stanje prosvjetljenja.

Drugim riječima, "Što god se rodi, mora i umrijeti." Što god se stvori, nestat će s vremenom. Sve što jest, prolazno je.

Dakle, kada govorimo o Dhammi, 'onako kako jest', stvari stoje ovako: sve što jest, što ima bitak, što postoji, privremeno je i nestat će s vremenom. To je priroda bitka, **način** na koji jest ono što ga **čini** onakvim kakvo jest. Zbog te činjenice, postoji patnja. To je Druga plemenita istina: **uzrok patnje**.

Čim poželimo **biti nešto**, postavljamo se za patnju, jer kao što je Buddha rekao Sāriputti: "Sve izmišljotine podložne su prestanku." Što god želimo postati, prolazno je. Dakle, želja i trud da budemo, postanemo, postojimo, činimo, događamo se, ostajemo, manifestiramo i održavamo određeno stanje ili kvalitetu bića, uzrok je patnje.

Mi sami uzrokujemo svoju patnju bivanjem i postajanjem. Iz neznanja ne shvaćamo da će to uzrokovati patnju; mislimo da ćemo uživati. I naravno, postoji malo uživanja, s vremena na vrijeme, u bivanju. Ali uglavnom je to patnja, a mi uvjetujemo tu patnju svojom **željom da budemo**.

Postoji li izlaz? Da, i Buddha je to nagovijestio Sāriputti kada je rekao: „Sve izmišljotine podložne su **prestanku**.“ Prestanak bivanja će se dogoditi; raspadanje i smrt će se dogoditi bez obzira koliko se trudimo to spriječiti. Ovo nije novost; to je Dhamma, jednostavno takva kakva jest: bivanje uzrokuje patnju nakon koje slijedi prestanak postojanja.

Ali što ako, umjesto da se borimo da spriječimo prestanak postojanja, idemo s njim? Što se događa kada namjerno **tražimo** i **istražujemo** prestanak postojanja? Budući da je neizbježno da su sve izmišljotine podložne prestanku, što ako upoznamo prestanak? Što bismo mogli pronaći ako prevladamo strah od smrti, dobrovoljno uđemo u nju i proučavamo je?

Upravo je tako Buda otkrio svoje prosvjetljenje. To je meditacija, to je smirenje, to je praznina: *suññata*. Mnogi budistički učitelji pridaju veliku važnost praznini, kao da je to nešto strašno ezoterično i mistično. Ali praznina je jednostavno prestanak postojanja - kraj, nestajanje ili nepostojanje postojanja. Spoznaja praznine naziva se *nibbāna*.

Nibbāna doslovno znači **hlađenje**, u smislu vatre kojoj nestaje goriva. Kamo odlazi vatra kada joj se gorivo potroši? Gasi se; prestaje postojati. Privremeni uvjeti za njezino postojanje su završeni, pa jednostavno prestaje postojati. Vatra zapravo ne **ide** nikamo; samo se zaustavlja i hladi. To je *nibbāna*, to je *suññata*, to je praznina.

Isti fenomen je i smrt, prestanak postojanja. Ali kada istražimo ovu suññatu u meditaciji, otkrivamo nešto vrlo zanimljivo: iskustvo prestanka, praznine bića čini da se osjećamo **mnogo življima**! Potpuno prosvijetljena osoba koja je ostvarila *nibbānu* je najživlja. Da biste shvatili ovaj paradoks, morate razumjeti prirodni zakon *kamme* (*karme*).

Kamma djeluje tako što uravnotežuje suprotnosti. U prirodi primjećujemo da kada se nešto previše pomakne iz ravnoteže na jednoj strani, postoji tendencija da se vrati natrag prema točki ravnoteže. Njihalo je dobar primjer.

Kamma uzrokovana izmišljanjem ili stvaranjem bića je **prestanak** (smrt); *kamma* prianjanja uz biće i borbe za izbjegavanje smrti je **patnja**; a *kamma* prihvaćanja praznine kroz meditaciju je **punina** (ispunjenost)!

Što više pokušavamo produžiti postojanje i život, to više patimo kada je vrijeme da smrt obnovi ravnotežu. Slično tome, što više namjerno tražimo *suññatu* i dragovoljno pustimo da umre naše izmišljeno biće, to više otkrivamo da smo ispunjeni autentičnim životom, sviješću i uvidom.

Suññata nije toliko paradoksalna ili kontradiktorna kada *kammu* shvatimo kao prirodnu ravnotežu suprotnosti. Kamma ne znači da postoji neki sveprisutni bog koji nas uvijek špijunira i vodi knjigu naših dobrih i loših djela. Kamma znači da mi sami promatramo svoje dobre i loše misli, riječi i djela te u skladu s tim stvaramo svoje biće.

Dakle, kada težimo **sreći**, kao odgovor doživljavamo frustraciju i gorčinu; kada pohlepno tražimo **vlastitu korist**, privlačimo štetu i teškoće; kada jurimo za **bogatstvom**, uvjetujemo se škrtošću i siromaštvom.

Ali kada tražimo **prazninu**, biće i život **spontano** teku k nama; kada iskreno tražimo **dobrobit drugih**, automatski postižemo blagoslove i sreću; kada velikodušno **dajemo bogatstvo**, više bogatstva dolazi nam bez napora. Ova inteligentna upotreba prirodnog zakona *kamme* osnova je Budinog praktičnog učenja.

Mogućnost izlaza iz patnje je Treća plemenita istina, prestanak patnje. A metoda postizanja prestanka patnje je Četvrta plemenita istina, Osmostruki plemeniti put koji je učio Buddha.

Dakle, cijela Dhamma, Budino učenje, može se sažeti u samo dvije riječi: patnja (*dukkha*) i praznina (*suññata* ili *nibbāna*). „Sve izmišljotine podliježu prestanku.“ Ovo je Dhamma - četiri plemenite istine: onako kako jest, zašto je tako kako jest, što možete učiniti u vezi s tim i kako to učiniti.

Najopasniji čovjek

Buda će vas uhvatiti

Buda je najopasniji čovjek koji je ikada živio. Usudio se pogledati **stvarnost**, način ljudskog bivanja, i reći istinu o tome bez kompromisa. Pokazao je da je ego potpuna laž, izmišljotina. Najdragocjenija stvar, ego - za koji su ljudi spremni boriti se i ubijati, čak i umrijeti - je lažan. To je fikcija, samo priča koju pričamo sebi i drugima.

I čak je detaljno pokazao kako se to radi. Mūla-pariyāya Sutta opisuje korijensku strukturu refleksivne svijesti procesa stvaranja 'ja' i stvaranja 'mojeg'. Počnimo s pogledom na pali riječi u samo dva retka Sutte.

> *pathavim pathavito sañjānāti;*
> *pathavim pathavito saññatvā pathavim maññati*

Slijede sinonimi na hrvatskom:

> *pathavim* – zemlja; *pathavito* – kao zemlja; *sañjānāti* – prepoznaje; *pathavim* – zemlja; *pathavito* – kao zemlja; *saññatvā* – koncepcija, ideja, pojam; *pathavim* – zemlja; *maññati* – misliti, naumiti, zamisliti.

I prijevod...

> "Percepcijom zemlje kao zemlje, on zamišlja pojmove o zemlji..."

Riječ *maññati* je ključ dubokog značenja ove Sutte. Prevodimo je kao **začeti**. Prema rječniku, začeti može značiti: **zatrudnjeti**, oblikovati ili **smisliti ideju** u umu, stvoriti **mentalnu reprezentaciju**; **zamisliti** ili **biti pod utjecajem** nečega. Sva ova značenja primjenjuju se, jedno za drugim, na proces stvaranja 'ja'.

Ono što Buda ovdje opisuje jest proces koji se odvija u umu svake neprosvijetljene osobe. Uzimamo svoje neposredno iskustvo i u njemu nešto zamišljamo; zamišljamo ili **dodajemo nešto** što nije bilo prisutno u izvornom iskustvu. I što dodajemo? 'Ja' i 'moje'.

Naše izvorno iskustvo postaje **začeto** s mogućnošću 'ja' i 'moje'; **osmišljavamo plan** ili ideju u svom umu, kako dodati 'ja' i 'moje' našem neposrednom iskustvu; formiramo **mentalnu sliku** našeg neposrednog iskustva, dodajući mu koncept 'ja' i 'moje'; **zamišljamo** 'ja' i 'moje' tamo gdje prvotno ne postoje; i na kraju, **postajemo pogođeni** vlastitom izmišljenom kreacijom, i mislimo da su naše iluzorno 'ja' i 'moje' tamo bili cijelo vrijeme. Potpuno smo prevarili sami sebe.

Ovo zamišljanje odvija se u šest različitih faza koje je Buddha opisao u *Mūla-pariyāya Sutti*.

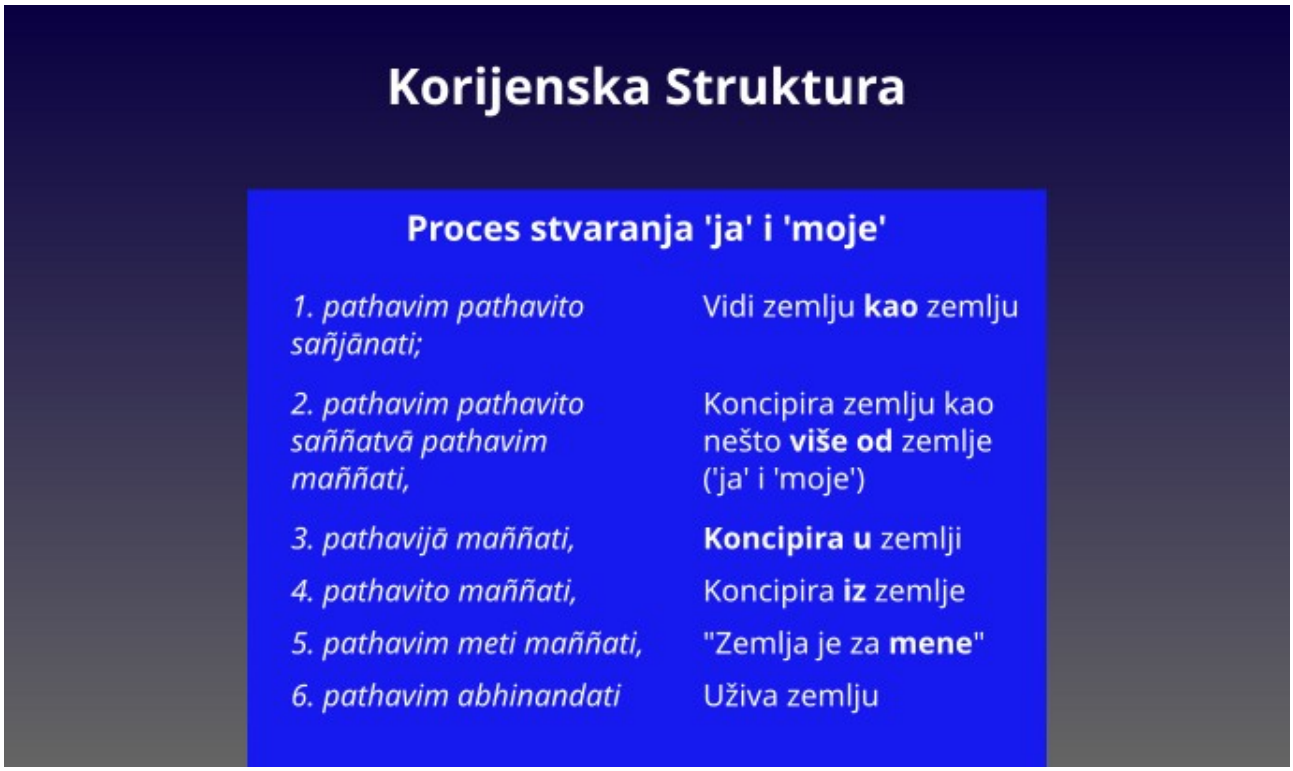

Procesi stvaranja 'ja' i 'moje' isprepleteni su s neposrednim iskustvom, počevši implicitno, ali postajući sve eksplicitniji sa svakom fazom.

Vidi zemlju **kao** zemlju	Prepoznaje neposredno iskustvo.
Zamišlja zemlju kao nešto **više** od zemlje ('ja' i 'moje')	Počinje implicitno zamišljati 'ja' i 'moje' u neposrednom iskustvu; oplođuje neposredno iskustvo sjemenom 'ja' i 'moje'.
Zamišlja **u** zemlji	Identificira se s neposrednim iskustvom, divi mu se i cijeni ga. "Uživao bih u tome."
Zamišlja **iz** zemlje	Vidi 'ja' i 'moje ja' s gledišta neposrednog iskustva kao svog vlasnika i uživatelja.
"Zemlja je **za mene**"	Eksplicitno tvrdi da je neposredno iskustvo 'moje'.
Uživa u zemlji	Uživa u neposrednom iskustvu s vezanošću.

Buddha zatim ponavlja istih šest faza s drugim elementima (voda, zrak, itd.). Ovdje je dijagram koji ilustrira strukturu korijenskog procesa ego-identifikacije:

Proces stvaranja 'ja' i 'moje' koji je korijenska struktura našeg refleksivnog iskustva u neprosvijetljenoj svijesti ilustriran je kao piramida, u kojoj svaka faza postaje podrška ili temelj za sljedeću. U stvarnom iskustvu, ovih šest faza teče istovremeno, poput slojeva softvera.

Ovako se stvaraju 'ja' i 'moje'. Obično je proces potpuno nesvjestan i automatski. Kada promatramo taj proces u sebi u stvarnom vremenu, kako se događa, unoseći svijest u njega u sadašnjem trenutku, on se mijenja. Ne može više imati moć nad nama kao prije.

Počinjemo uviđati da naše 'ja', 'moje' i 'jastvo' nemaju neovisno postojanje kako bismo voljeli misliti, već su uvjetovani neposrednim iskustvom, osjetilima i osjetilnim objektima. Ego je neprirodan; on je napravljen, proizveden u tvornici mentalnih loših navika i zabluda.

Stroj za stvaranje 'ja' i 'moje' ne može se zaustaviti naporom volje, baš kao što stiskanje spužve djeluje samo dok primjenjujemo pritisak; čim popustimo, ona se vraća u svoj izvorni oblik. Slično, možemo privremeno držati ili stisnuti spužvu u bilo koji oblik; ali čim je pustimo, ona se vraća u svoj izvorni oblik. Zaustavljanje stvaranja 'ja' naporom volje je slično neučinkovito.

Praksa praktične meditacije je jednostavno unošenje svijesti u sjenovite kutke uma, vidjevši kako on stvarno funkcionira. Kad to činimo, um se sam od sebe mijenja. Svjesnost i budnost su lijek za bolest ego-svijesti i vezanosti.

Gornje objašnjenje je prilično tehničko, ali će biti vrlo korisno ako odlučite stvarno meditirati na korijenskom slijedu. Sada prođimo kroz praktični primjer. Pretpostavimo da vidim auto na ulici. Vidjeti auto je neposredno iskustvo, sirovi osjetilni podatak, jednostavna životinjska senzacija viđenja. Još uvijek nema pridruženog značenja iskustvu.

Sada je sljedeći korak **prepoznavanje**: "Hej, to je klasični Duisenberg iz 1931.!" Prepoznajem da je to automobil i kakav je to automobil. To je samo jednostavno prepoznavanje objekta: povezivanje automobila s njegovom kategorijom, nomenklaturom i drugim informacijama u sustavu pohrane u mom umu.

Ali tada, moja mašta počinje **zamišljati** 'ja' i 'moje'. **Projeciram** 'ja' i 'moje' **u** automobil. Sada je to više od običnog automobila: to je automobil **plus** 'ja' i 'moje'. Odjednom se tamo nalazi nešto što prije nije postojalo: **odnos** s automobilom izvan jednostavnog čina gledanja. Započeo sam proces **stjecanja**: činim automobil **mojim**. U ovoj fazi proces je prilično implicitan, suptilan i težak za promatranje. Ali ne brinite; to će se uskoro promijeniti.

Moja projekcija počinje kao **divljenje** ili cijenjenje: "Oh, to je *lijep* automobil—*prekrasan* automobil." Identificirao sam iskustvo gledanja automobila kao ugodno iskustvo—ono koje bih volio ponavljati iznova i iznova kad god poželim. Objekt mora biti percipiran kao ugodan i kao da postoji u budućnosti kako bi poslužio kao osnova za proces stvaranja 'ja'. To je zato što želimo da objekt prenese neki osjećaj kontinuiteta postojanja na naše izmišljeno 'ja'. Čvrsti, trajni objekti poput strojeva, zgrada, zemlje i država idealne su osnove za proces izmišljanja ega.

Zatim, počinjem **vidjeti sebe** u automobilu. **Koncipiram** 'ja' i 'moje' **u** automobilu. Sada sam projicirao svoje izmišljeno 'ja' u prostor i u objekt. Moja točka gledišta mijenja se s

moje trenutne stvarne lokacije i situacije na zamišljenu gdje sam se 'ja' smjestio zajedno s objektom. Počinjem sanjati o doživljavanju svijeta i života s te točke gledišta.

Zatim počinjem **zamišljati** sebe kako vozim automobil i vidim kako bi svijet izgledao odande. Sada **koncipiram** 'ja' i 'moje' **iz** automobila. U suštini, identificirao sam se s objektom, **postao** sam objekt, i sada ga vidim kao svoje 'ja'. Je li ovo ludo ili što? Čekajte, postaje još bolje.

Zatim zamišljam: "Ovaj automobil je za **mene**—ovo je **moj** automobil." Učinio sam svoje **stjecanje** automobila **eksplicitnim**, i stvorio sam viziju 'ja' temeljenu na automobilu. Nalazim se u svijetu snova, fantaziji gdje je automobil moj, a lijepe žene i bogati muškarci padaju mi pred noge, moleći me za vožnju. Sve to, a da nisam ništa ni pušio!

Napokon odlazim, sada opremljen novim ego-identitetom temeljenim na automobilu, **smišljajući priče** o 'ja' i automobilu: "Kupit ću jedan od tih automobila. Bit ću vlasnik klasičnog Duisenberga! Tada ću uživati u vožnji i biti cijenjen."

Možda niste 'zaljubljeni' u klasične automobile, ali sigurno ste 'zaljubljeni' u nešto—projecirate svoj osjećaj 'ja' u neko osjetilno iskustvo ili objekt s kojim se identificirate toliko snažno da, u svim praktičnim smislima, postaje vaš identitet. Glazbenici, na primjer, često se identificiraju sa svojim instrumentima s takvom snagom da kada ih se pita "Tko ste vi?" automatski odgovaraju: "Ja sam Taj-i-taj, pijanist. Drago mi je." Ljudi se ne identificiraju samo sa svojim posjedima, već i s važnim mjestima, vremenima i odnosima u svojim životima.

To je stvaranje 'ja' i 'moje'. Znate da je ovo istina. I vi to radite. Svi to radimo. Ali samo je Buddha to promatrao s takvom jasnoćom da je mogao zabilježiti proces u *Mūla-pariyāya Sutti* i podijeliti ga s drugima za upotrebu u samo-promatranju i meditaciji.

Naravno, čim vidimo sebe kako to radimo, ne možemo se toliko identificirati s procesom. Stoga Budin put nije zabrana; on ne kaže: "Morate se odreći ovog stvaranja 'ja'; prestanite s ovim egoizmom!" Njegov put je jednostavno tiho, uporno samo-promatranje, svjesnost i uvid. Baš kao što jedan zrak svjetlosti odmah raspršti tamu, čak i malo izravne svjesnosti o inače nesvjesnom procesu stvaranja 'ja' i 'mojeg' mijenja ga potpuno.

Samo-promatranje počinje u meditaciji. Ako nastavimo s ovim procesom samo-promatranja nakon meditacije, tijekom naših običnih aktivnosti u životu, postupno će navika stvaranja 'ja' i 'mojeg' potpuno prestati, izblijedjeti točno kao jutarnja zvijezda u svjetlu zore. To je Budin proces ne-ja, praznina.

Jednog dana, nakon što neko vrijeme promatrate svoj proces stvaranja 'ja', spontano dođete do uvida: "Hej, ne moram više to raditi." Bang, mrtvi ste. Nema više 'ja' i 'mojeg', nema više *dukkhe*. Buddha vas je uhvatio!

Smisao života

Naš je da biramo

Naš je temeljni izbor odrediti smisao našeg života. Konkretno, moramo odabrati hoćemo li prihvatiti zadani način bivanja u svijetu i dopustiti vanjskim silama da dodijele smisao našem životu, ili preuzeti tu odgovornost sami za sebe.

Nalazimo se u teškoj poziciji. Nalazimo se u utjelovljenju i situaciji koju nismo izabrali, u svijetu koji ne razumijemo niti kontroliramo. Smisao našeg života nije odmah očit. Međutim, potrebni su nam određeni resursi za održavanje našeg postojanja, a čini se da su oni pod isključivom kontrolom drugih.

U takvim okolnostima, razumljivo je da većina ljudi odlučuje dopustiti da njihov značaj odrede drugi. Problem s time je što nas to čini robovima svijeta, i izvana i iznutra. Ne samo da nam drugi diktiraju tko smo i što smo, već internaliziramo i identificiramo se s nametnutim vanjskim vrijednostima.

Međutim, biti određen od strane drugih znači izgubiti naš temeljni integritet, prestati biti pojedinac—ljudsko biće u punom smislu te riječi—i postati puki instrument tuđih svrha, roba u stranom sustavu vrijednosti.

U takvoj poziciji, prirodno se osjećamo poniženo. I doista jesmo, jer smo prodali dostojanstvo naše ljudskosti, smisao cijelog našeg života, za kratkoročno zadovoljenje materijalnih potreba. Traženje rješenja za to poniženje zahtijeva da se suočimo sa strašnim nizom izbora, dugom poviješću dopuštanja drugima da određuju naš smisao, i da to promijenimo kako bismo sami odredili naš smisao.

Jer život ili priroda sami po sebi ne daju smisao našem životu. Naš život je prazna ploča na koju možemo napisati što god odaberemo. Kakav ćemo onda smisao stvoriti za sebe? Na kojoj ćemo platformi stajati da plovimo olujnim morem života?

To je strašan egzistencijalni izbor s kojim se suočava svako ljudsko biće u svakom trenutku našeg postojanja. Većina nas ne uspije dorasti izazovu; popuštamo, pokorno prihvaćajući uvjetovanje svijeta, u nadi da će se život nekako nastaviti kao i obično.

Ali, naravno, neće: smrt dolazi. Jednog dana, prije ili kasnije, naše postojanje će se završiti. I mi biramo naš epitaf, konačni značaj našeg života, izborima smisla koje donosimo svaki dan. Ako bismo danas umrli, što bi bio naslov naše osmrtnice?

- Vječiti adolescent

- Nemoćni idealist
- Prodao se za materijalni uspjeh
- Niz propalih veza
- Uredno odjeven, ali bez duše
- Život praznih užitaka
- Pretenciozni intelektualac
- Lažni vjernik

I još sam blag. Za većinu nas, naše stvarne životne priče svele bi se na još manje laskave naslove. Patnja, nezadovoljstvo i neuspjeh koje doživljavamo u životu izravna su posljedica pokušaja pronalaženja smisla našeg života, koji je isključivo naš vlastiti, na tržištu svijeta. Ali svijet nas ne odražava točno; zapravo, uopće nas ne odražava, već ima svoju vlastitu svrhu i smisao potpuno neovisan o našem.

Svijet nas želi tretirati kao objekt, zamjenjiv dio u genetskom i društvenom stroju, jedinicu ekonomske proizvodnje ili političke moći, kvant mesa. Želi da naš život i identitet prodamo na aukciji na tržištu onome tko ponudi najviše, podložni neosobnom zakonu ponude i potražnje. Svijet želi, ukratko, da sklopimo dogovor, da svoju volju podredimo vanjskoj kontroli. I u većini slučajeva, mi to i činimo.

Vrlo je rijetko pronaći nekoga tko je spreman suočiti se s izazovom bivanja čovjekom, vidjeti pravi užas egzistencijalne situacije i u potpunosti je prihvatiti takvu kakva jest. A najrjeđi od svih je pravi pojedinac, koji preuzima na sebe odgovornost da odredi vlastiti značaj, objavi ga svijetu i prihvati posljedice bez prigovora.

Ali kakva je korist ako netko odabere smisao za svoj život koji je ružan, koji uzrokuje patnju i štetu drugima, koji ne donosi nikakvu novu ljepotu u svijet? Tada je i on propao, postao je sociopat, psihotik. Povijest je puna budala koje su se stavile iznad zakona suosjećanja i iskoristile svoju individualnost na štetu drugih umjesto za njihovu dobrobit.

Najveći ljudi svih vremena shvatili su istinu sami za sebe i zatim postali učitelji, šireći svjetlost znanja koja raspršuje tamu neznanja u svima onima koji ih susretnu. Trebalo bi postati pravi Prijatelj svima, pozivajući ih da pronađu smisao i svrhu u životu izvan podlih svrha svijeta. Stoga je najveći i najbolji smisao života shvatiti najvišu od istina, Četiri plemenite istine, i podučavati najbolju od svih mudrosti, Plemeniti osmerostruki put:

> Blaženi je rekao: "Svjesnost smrti, kada se razvije i prakticira, donosi veliki plod i veliku korist. Ona stječe uporište u Besmrtnom, ima Besmrtno kao svoj krajnji cilj. Stoga biste trebali razviti svjesnost smrti.

"... tko god razvija svjesnost smrti, misleći, 'O, da mogu živjeti za onaj interval koji je potreban da progutam jedan zalogaj hrane... za onaj interval koji je potreban da izdahnem nakon udaha, ili da udahnem nakon izdaha, da bih mogao poslušati upute Blaženog. Učinio bih mnogo'—za takve se kaže da žive budno. Oni razvijaju svjesnost smrti akutno radi prestanka onečišćenja." — *Maranassati Sutta* (AN 6.19)

Nema rezultata od meditacije?

Miješanjem mnogo puteva, izgubite svoj put

Zašto mnogi ljudi ne osjete nikakav rezultat, ili imaju male benefite od meditacije? U vlastitoj praksi, često sam se pitao: "Zašto vježbam? Zašto se čini da ovo ne vodi nikamo? Zašto ne dobivam rezultate o kojima čitam u knjigama?" Prema mom iskustvu, postoje tri glavna razloga:

I. Miješanje različitih učenja

Ako miješate malo joge, možda malo T'ai Chija, malo New-Age filozofije pozitivnog razmišljanja, malo Buddhina učenja i ovo i ono, nećete stići nigdje. Evo zašto: svaka od tih metoda je **sustav** sa svojim vlastitim metodama i ciljevima, vlastitom filozofijom, tradicijom i kulturom. Ako ih pokušate pomiješati, tko zna kakav će biti rezultat?

U Indiji smo to zvali ***kiccarī-yoga***. *Kiccarī* je jelo koje pripremate tako da uzmete što god vam je pri ruci u kuhinji i ubacite u lonac. Dakle, ako "gledate izloge", zavirujete u različite tradicije, isprobavate ovo i isprobavate ono, nećete napraviti veliki napredak—ako ga uopće i bude.

Zapravo, sasvim je moguće da ćete miješanjem različitih nekompatibilnih ideja i praksi postati zbunjeni i uprskati stvar toliko da će vas to unazaditi. Prije nego što možete postići pravi napredak u meditaciji, morate se **obvezati** na jedan put i jednog učitelja: nekoga tko vam može pokazati primjer savršenstva vaše prakse.

II. Nepridržavanje načela ili pravila

Pretpostavljajući da prakticirate Buddhin put (iako se ovo odnosi na svaku autentičnu vrstu meditacije), nepridržavanje pravila i propisa spriječit će vaš napredak. Na Buddhinom putu postoji pet glavnih načela:

- **Ne ubijanje**
- **Ne krađa**
- **Ne spolni odnos**
- **Ne laganje**
- **Ne opijanje**

Osobito je celibat—pravilo 'bez spolnog odnosa'—vrlo važno za duhovni napredak. Iz osobnog iskustva znam da ako ne prakticirate celibat, nećete stići daleko. Ili će vaš napredak biti iznimno spor; trebat će vam godine da dosegnete čak i početnu razinu vještine u meditaciji. A mi zapravo nemamo toliko vremena.

Naravno, postoji više pravila. Uvijek ima više pravila kojih se možete pridržavati—u Buddhinom učenju ima 227 pravila za redovnike—ali ovih pet su glavna. Pridržavanje ovih načela u svakodnevnom životu, bez prevelikog naglašavanja, uvelike će **ubrzati** vaš napredak.

III. Ne umnožavanje učenja

Ovo je najčešći, ali i najsuptilniji razlog zbog kojeg ljudi ne napreduju u svojoj praksi meditacije. Što mislimo pod umnožavanjem?

Buddha je ostavio doslovno tisuće Sutta, zapisa svog učenja tijekom razdoblja od 45 godina, na Pāli jeziku. Da biste zaista dobili benefite, morate napraviti **točnu kopiju** tih uputa u svom umu. Ovo je temeljno pitanje u učenju **bilo čega**.

Što god da želite znati dolazi iz nekog izvornog materijala; da biste to naučili, prvo morate umnožiti taj izvorni materijal i stvoriti model toga u svom umu. Ako to uspješno učinite, možete vježbati na istoj razini kao i vaš učitelj.

Ja sam počeo meditirati prema Buddhinom učenju kasno u životu. Ipak, gotovo sam odmah dobio benefit—dubok prestanak patnje—u samo nekoliko tjedana. Ali osobno poznajem ljude koji meditiraju, pokušavajući slijediti Buddhin put, dugi niz godina, a da nisu postigli ni približno iste rezultate.

Koja je razlika? Jednostavno, ja znam kako umnožiti upute, strogo slijedim Buddina načela i ne miješam različite putove i prakse.

Consciousness Research Center objavio je internetsku video seriju od četiri sata o tome kako naučiti i prakticirati bilo koju temu: Matrix Learning. Molimo vas da pogledate seriju i iskoristite ovu sjajnu tehniku za učenje. Naučiti kako učiti najvažnija je stvar koju si možete priuštiti. Jednom kada to naučite, možete sami sebe naučiti **bilo čemu**, posebno meditaciji i duhovnom životu.

Meditacija je vrlo suptilna. Zapravo, najviši rezultati duhovne prakse ne mogu se čak ni izraziti riječima. Ali metode postizanja samo-spoznaje i prosvjetljenja svakako se mogu izraziti; a umnožavanjem Budinih metoda točno i preciznim slijeđenjem istih, zajamčeni su vam uspjeh i rezultati.

Što se događa ako ih ne umnožite ili ne slijedite? Pa, tko zna? Rezultat je nedefiniran. Ali vidimo mnoge meditante koji se nesistematično petljaju godinama, čak i desetljećima, bez rezultata.

Dakle, ako zaista želite uspjeh u svojoj praksi, pokušajte **naučiti kako učiti** umnožavanjem izvornih učenja—ne tuđih interpretacija, ne neke suvremene new-age verzije. Vratite se izvornom izvoru, Budinim riječima u Suttama.

Dobra je ideja čak naučiti i izvorni jezik izvornog učenja—u Budinom slučaju, Pāli—barem dovoljno da provjerite je li prijevod koji koristite autentičan. Tada možete biti sigurni da primjenjujete ispravnu tehniku i možete biti sigurni da ćete dobiti rezultate u svojoj meditaciji.

Kako se nositi sa seksualnom energijom?

Fenomenološka metodologija

Jedan od naših starih prijatelja poslao je odlično pitanje: "Što radite sa svojom seksualnom energijom u celibatu?" Kasnije ćemo ispitati pretpostavke skrivene u formulaciji pitanja. Ali da bismo se pripremili za to, prvo moramo shvatiti da postoji razlika između Buddhina učenja i budizma ili 'buddha-izma'.

> -**izam**: sufiks koji tvori imenice koje označavaju sustav, načelo ili ideološki pokret.

Mi nismo dio nikakvog ideološkog pokreta; jednostavno slijedimo izvorno Buddhino učenje. Zato, iako sam zaređeni redovnik u Siam Pitaka na Šri Lanci, ne smatram se 'budistom', iako bi me drugi možda mogli tako smatrati. Buddhino izvorno učenje u Suttama je tu da ga svatko pročita i iz njega ima koristi. Naravno, pomaže imati dobrog učitelja i dobro društvo, i to je glavni razlog zašto sam postao redovnik. Ali zaista nema potrebe za svim teretom 'buddha-izma'.

Naš interes je u onome što je Buddha rekao. Dakle, što je Buddhino učenje? Po našem mišljenju, Buddhino učenje je fenomenološka metodologija za iskorjenjivanje patnje. Što time mislim? Pa, ako ste pregledali našu seriju Skillful Living 2: Becoming Genius kako je gore preporučeno, već biste znali kako se nositi sa specijaliziranom tehničkom terminologijom.

Ukratko, fenomenološki znači pristup koji se koncentrira na proučavanje svijesti i izravnog iskustva, a ne na teoriju i filozofiju. Mnogi ljudi počinju od teorije i pokušavaju zaključivati od teorije do činjenica. Fenomenologija počinje od iskustva—činjenica i onoga što možemo vidjeti—i odatle ide dalje kako bi izgradila teoriju.

Metodologija je jednostavno zbirka metoda koje se koriste u potrazi za određenim područjem proučavanja ili aktivnosti. To je jednostavno niz metoda, a Buddhino učenje zasigurno sadrži velik izbor fenomenoloških metoda za proučavanje svijesti i izravnog iskustva.

Dakle, mi nismo 'budisti', mi smo fenomenolozi; i ne prakticiramo religiju, primjenjujemo Buddhinu metodologiju. I prema samom Buddhi, svrha njegove metodologije je eliminacija patnje. Vjerovali ili ne, to nas izravno dovodi do naše teme.

Većina ljudi upušta se u seksualne činove kako bi pokušala smanjiti svoju patnju. Slično, većina ljudi konzumira opojna sredstva kako bi smanjila svoju patnju; uključuju se u

gospodarsku aktivnost kako bi smanjili svoju patnju. Smanjivanje ili uklanjanje patnje zaista je korijenska motivacija većine naših aktivnosti.

Unatoč tome, prema našem iskustvu, čak i nakon što radimo sve te stvari, još uvijek patimo. Dakle, s fenomenološke perspektive, naši napori su u najboljem slučaju samo privremeno učinkoviti. Zašto? Jer očito, aktivnost nije način da se ukloni patnja. Dakle, patimo.

Prva plemenita istina je "Postoji patnja." Nešto mora uzrokovati tu patnju, stoga je Druga plemenita istina "Postoji uzrok patnje." A što je taj uzrok? Buddha kaže da je to "pretpostavka jastva ili vezanost za jastvo." [vidi SN 22.47, SN 22.89, MN 11 itd.]

Dakle, kada netko pita, "Što radite sa svojom seksualnom energijom u celibatu?", to pitanje sadrži niz pretpostavki. Pretpostavlja, na primjer, da jastvo postoji, da jastvo 'ima' tijelo, da tijelo ima 'seksualnu funkciju', da ta funkcija stvara 'seksualnu energiju', i da moramo 'nešto učiniti' s tom energijom.

Ali sve su to pretpostavke; nijedna od njih nije nužno istinita. Pogledajmo prvu pretpostavku, da smo mi 'ja'. Buddha kaže da je 'ja' samo pretpostavka. Ako doista pokušate pronaći 'ja' u svom iskustvu, ne možete ga pronaći nigdje. Ipak, mislimo, govorimo i djelujemo kao da jastvo postoji. Buddha to naziva egoističnom uobraženošću [vidi SN 35.207, SN 36.3, MN 9 itd.]. Mislimo da 'ja' mora biti 'ja'; ali zapravo nema stvarne potrebe za jastvom ili egom. Zapravo smo mnogo sretniji ako nemamo 'ja' ili se ne vežemo za njega, ili stvaramo sve vrste lažnih priča o njemu.

Naše takozvano 'ja' je poput glumca koji izmišlja vrlo popularan lik—gospodin Spock iz Zvjezdanih staza na primjer. Jednom kada je Leonard Nimoy stvorio Spocka, lik je preuzeo vlastiti život. Godinama su se ljudi odnosili prema Nimoyu kao da je on zaista Spock. I on je to zamrzio; to je za njega bio izvor patnje. Jadni Leonard Nimoy! Ljudi su postali toliko opsjednuti pričama o Spocku da je čak morao napisati knjigu pod naslovom I'm Not Spock! (Ja nisam Spock!).

Slično, 'ja' za koje pretpostavljamo da jesmo je izmišljeno—ono je fabricirano. I kao što je Buddha rekao: "Sve su tvorevine podložne prestanku." Zapravo su to bile njegove posljednje riječi prije njegovog Neprestanka. Sve tvorevine će uvenuti i umrijeti.

Što se događa kada vaše tijelo postane nesposobno za seksualni život zbog starosti i bolesti? Što će se onda dogoditi s 'ja' koje ste izmislili da bi imalo spolne odnose? Morate pogledati u sebe: tko želi spolne odnose? Tko ima spolne odnose? Tko je ta osoba, to 'ja'? To je neko 'ja' koje smo izmislili.

Ovdje govorim iz iskustva. I usput, imam načelo o tome: govorim ili pišem samo o stvarima iz vlastitog iskustva. To dolazi iz fenomenološkog pristupa o kojem smo gore raspravljali.

Imao sam osobno iskustvo s ovim problemom seksa u duhovnom životu. Bilo mi je vrlo teško odreći se seksualnog života. Moja majka je bila tantrička svećenica! Dakle, rođen sam s divljačkom vezanošću za seks. Ali onda je postalo jasno da je seks uzrok patnje, i ako sam se želio riješiti svoje patnje, morao sam ga nadići.

Ta spoznaja dovela je do dubokog istraživanja egzistencijalizma i ontologije, koje smo dokumentirali u našoj seriji Being in the World (Bivanje u svijetu). To je dovelo do Buddhina učenja, i Buddha je rekao: "Ne veži se za ja." Pa sam pokušao—i pogodite što—upalilo je! Čim sam prakticirao meditacije koje je preporučio Buddha, u kratkom vremenu sam izgubio vezanost za seks.

Govoreći iz iskustva, ovo je lijek za problem seksa. Možda vam se ovo ne sviđa čuti; ali Treća plemenita istina je "Postoji prestanak patnje." A Četvrta plemenita istina je: "Put koji vodi do prestanka patnje je upravo ovaj Plemeniti osmerostruki put." Dakle, ovo je metoda koja vodi do rješenja svih životnih problema.

Neuko pretpostavljanje da moramo imati 'ja' je izvor patnje. Proces Ovisnog nastanka naše patnje od pretpostavke 'ja' stvara lanac uzroka i posljedica koji neizbježno vodi do patnje. U Indiji tijekom kišne sezone, sve se rijeke prelijevaju. Patnja se uspoređuje s nabujalom rijekom. Ona se događa sama od sebe; odjednom smo preplavljeni patnjom i ne znamo zašto.

Ali Treća plemenita istina kaže da postoji kraj patnji. Moguće je—možete prekinuti svoju patnju—a Četvrta plemenita istina daje put: **kako** možemo prekinuti svoju patnju. Plemeniti osmerostruki put je specifična metodologija koju detaljno obrađujemo na našem blogu. To je poput splavi koja nam omogućuje da pređemo poplavljenu rijeku neželjene patnje rođene iz egoizma, i postignemo blaženo stanje ne-ja.

Što je Buddha zaista učio

Savjet: to nije bio 'budizam'

Svatko je danas čuo za Gautama Siddhārthu, poznatog i kao Buddha. I mnogi ljudi slijede i imaju koristi od učenja koja mu se pripisuju. Jedno od najdubljih i najvažnijih pitanja kojima se bavimo u Skillful Living Networku je: "Koje je Buddhino izvorno učenje?" Jesu li učenja i prakse koje danas poznajemo točne? Daju li pune benefite? Što je Buddha zaista učio?

Ta su pitanja postala važan problem za mene otkad sam počeo prakticirati meditaciju prema Buddhinu učenju. Počeo sam prakticirati Ānāpānasati (meditacija na dah) jer sam patio i želio sam olakšanje. Već sam pokušao s mnogim sredstvima za ublažavanje svoje patnje tijekom života istraživanja i prakse—meditacija, mantranje, intenzivna psihoterapija—ali iskreno, ništa od toga nije dobro funkcioniralo. Čak i nakon što sam bio redovnik u vedskoj tradiciji dugi niz godina i postao guru, još uvijek sam bio prožet tjeskobom i negativnim emocijama. Radio sam ono što većina ljudi radi: jednostavno sam to tolerirao najbolje što sam mogao.

Zatim, u svojoj 64. godini, dogodila se katastrofa: otkrio sam dokaze da je duhovni put kojem sam posvetio većinu svog odraslog života bio izmišljotina. No umjesto da podrže moje otkriće, svi u mojoj duhovnoj zajednici su me izdali—čak i moji vlastiti učenici. Prošao sam kroz goruće iskustvo: potpuni životni slom, potpuni preokret. Mentalna i emocionalna patnja bila je totalna i akutna: otkrio sam da nemam pravog utočišta, da je sve i svatko za koga sam pretpostavljao da će mi pružiti sklonište lažno i nepouzdano.

Dok sam bio u stanju intenzivne patnje, započeo sam ubrzani program istraživanja kako bih otkrio što je pošlo po zlu i kako to popraviti. Ukratko, nakon godinu dana intenzivnog rada, zatekao sam se kako sjedim na plaži u Tajlandu, razmišljajući o praznini uvjetovanog postojanja. Iznenađujuće, uspjelo je. Nakon samo nekoliko tjedana meditacije, moja patnja ne samo da je isparila, već sam se osjećao bolje nego ikad prije. Doživio sam mnoge duboke spoznaje duhovne istine—nevjerojatne uvide o kojima sam prije samo čitao. Bio sam duboko zahvalan i impresioniran te sam počeo ozbiljno istraživati Buddhina učenja s namjerom da podijelim nevjerojatne benefite koje sam iskusio.

Tada je počela moja briga. Otkrio sam da sam, velikom srećom, bio upoznat s Buddhininim originalnim, učinkovitim pogledima i metodama. Međutim, velika većina ljudi koji sebe smatraju budistima ili slijede neko učenje temeljeno na Buddhi ili izvedeno iz njega, misli i radi nešto sasvim drugačije. Daljnje proučavanje otkrilo je da se većina izvora koji tvrde da predstavljaju Buddhu zapravo sukobljavaju s njegovim originalnim pogledima i metodama

zabilježenim u Theravāda Suttama. Kao rezultat toga, većina budista i laičkih sljedbenika još uvijek je zaglavljena u egzistencijalnoj patnji od koje sam ja, srećom, oslobođen. Pokazalo se da su benefiti koje sam iskusio iznimno rijetki.

Moja je briga samo rasla kada sam pregledao suvremenu budističku scenu i počeo susretati ljude koji prakticiraju budističke metode. Mnogi učitelji s najboljim namjerama, posebno na zapadu, predstavljali su izvedene ideje i prakse koje su imale malo ili nimalo veze s izvornim Buddhininim učenjima, samo radi popularnosti. Ovo zapažanje me posebno prisililo da razlikujem izvorno Buddhino učenje dano u Theravāda Suttama i suvremeni popularni 'budizam'.

Unatoč njihovoj očitoj iskrenosti, iz moje perspektive većina budističkih učitelja varala je svoje učenike za pune benefite Buddhinih pravih učenja. Mnogi sljedbenici popularnog budizma rade godinama, čak i desetljećima, a da ne dobiju benefite koje sam ja primio u nekoliko kratkih tjedana prakse. Vidjevši to, rodila se želja da ispravim situaciju kroz program edukacije temeljen na Suttama.

Ne volim vidjeti ljude kako nepotrebno pate. Volio bih da svatko iskusi golemo olakšanje koje sam ja doživio. Volio bih omogućiti svima da postignu potpuno prosvjetljenje i slobodu od patnje uvjetovanog materijalnog postojanja. Volio bih ih potaknuti da ostave po strani teške terete neznanja i kamme, kao što je Buddha ohrabrio mene. Volio bih ih vidjeti kako osnažuju sami sebe da spoznaju svoju pravu prirodu, izvan svih ograničenja. Volio bih, koliko god sam u mogućnosti, dovesti ih do samo-spoznaje.

Primio sam besplatan dar neizmjerne vrijednosti od Buddhe preko njegovih posvećenih slugu. Osjećam se obveznim prenijeti taj divan dar što većem broju ljudi. Stoga su svrhe Skillful Living Networka:

- **Vratiti svijest o Buddhinu izvornom učenju i praksama.**
- **Pružiti pozadinsko i temeljno znanje potrebno za razumijevanje i prakticiranje Buddhina izvornog učenja i metoda.**
- **Pružiti pomoćne vještine (poput učinkovitog učenja, ontološke analize, fenomenologije itd.) potrebne za primjenu Buddhinih praksi.**
- **Pružiti socijalnu podršku potrebnu da bi ljudi stekli hrabrost da se odupru plimi površnosti i devijacije, te sami postignu duboke koristi Buddhina moćnog učenja.**

Izvorno nasuprot izvedenom

Primijetit ćete da dosljedno održavam razliku između Buddhinih izvornih učenja i metoda, i izvedenih budističkih vjerovanja i praksi. To je zato što su one različite, često na vrlo suptilne načine. Ali čak i suptilne razlike u orijentaciji i metodi mogu imati ogroman utjecaj na ishod prakse. To će postati jasnije kasnije, kada budemo istraživali Buddhinu ontologiju i funkcije kaosa i povratne sprege u Buddhinu izvornom predstavljanju njegove Druge plemenite istine: Ovisnog nastanka.

Za sada, naša radna hipoteza je da postoji izvorno učenje i izvedena učenja koja su bitno različita. Kako se razlikuju? Konzultirajmo Buddhu dok govori o svom izvornom učenju:

> "Znajte ovo, o redovnici: Sada, kao i prije, podučavam samo o *dukkhi* (patnji, stresu, nezadovoljstvu) i eliminaciji *dukkhe*." — *Alagaddupama Sutta* [MN 22]

> Buddha je rekao: "*Suttante* su izjave Tathāgate, velike su dubine, imaju dubok značaj, sredstvo su za nadilaženje svijeta i odnose se na suññatā." — *Mahavara Sutta* [SN 2.48]

Koja je to Dhamma koja je najviša i najdublja, koja nadilazi svijet i smrt u svim njihovim oblicima? Buddha ju je nazvao *suññatāppatisamyuttā*, što znači Dhamma koja analizira *suññatu* (prazninu). Dhamma koja raspravlja o *suññati* je najviša i najdublja Dhamma. Ona nadilazi svijet, nadilazi smrt i nije ništa drugo doli *amatadhamma* (besmrtna *dhamma*).

A kakve su novije, kasnije verzije Dhamme?

> "Kada se izgovaraju govori Tathāgate—duboki, duboki u svom značenju, transcendentni, povezani s prazninom—redovnici ne slušaju, ne obraćaju pažnju, ne usmjeravaju svoja srca na to da ih spoznaju; ne smatraju da ih je vrijedno shvatiti ili svladati. Ali kada se izgovaraju govori koji su književna djela—djela pjesnika, vješti u zvuku, vješti u izrazu, djelo autsajdera, riječi učenika—oni slušaju, obraćaju pažnju, usmjeravaju svoja srca na to da ih spoznaju; smatraju da ih je vrijedno shvatiti ili svladati. Ipak, kada svladaju tu Dhammu, ne propituju se međusobno o njoj, ne raščlanjuju: 'Kako je ovo? Koje je značenje ovoga?' Ne čine otvorenim ono što nije otvoreno, ne čine jasnim ono što nije jasno, ne raspršuju sumnju u vezi s njezinim raznim sumnjivim točkama. To se naziva skupština uvježbana u hvalisanju, a ne u propitivanju." — *Ukkacita Sutta* [AN 2.46]
>
> Buddha je rekao: "Praznina je ono što podučavam. Učenje koje ne govori o praznini je nečije tuđe učenje, neortodoksno učenje koje je sastavio neki kasniji učenik. Svi govori koji su izjave Dovršenog su duboki, imaju dubok značaj, sredstvo su za nadilaženje svijeta i bave se prvenstveno prazninom (*suññatā*). S druge strane, govor bilo koje vrste, iako ga je proizveo pjesnik ili učen čovjek, u

> stihovima, poetski, veličanstven, melodičan u zvuku i slogu, nije u skladu s učenjem ako nije povezan sa *suññatom*." — *Mahāparinibbāna Sutta* [DN 16]

I razmotrite također ovo:

> "Što se tiče kvaliteta za koje možete znati: 'Ove kvalitete vode do potpunog razočaranja, do ravnodušnosti, do prestanka, do smirenosti, do izravnog znanja, do samo-buđenja, do Neprestanka': Možete kategorički tvrditi: 'Ovo je Dhamma, ovo je Vinaya, ovo je Učiteljeva uputa'."— *Satthusasana Sutta* [AN 7.79]

> "Stav, Vaccha, je nešto što je Tathāgata napustio. Ono što Tathāgata vidi je ovo: 'Takav je oblik, takav je njegov nastanak, takav je njegov nestanak; takav je osjećaj, takav je njegov nastanak, takav je njegov nestanak; takva je percepcija... takve su mentalne tvorevine... takva je svijest, takav je njezin nastanak, takav je njezin nestanak.' Zbog toga, kažem, Tathāgata—s prestankom, blijeđenjem, prestankom, odricanjem i napuštanjem svih interpretacija, svih spekulacija, svih stvaranja 'ja' i 'moje' te opsjednutosti umišljenošću—oslobođen je kroz nedostatak vezanosti." — *Aggi-Vacchagotta Sutta* [MN 72]

Analizirajući gornje citate, jasno je da se Buddhino učenje zabilježeno u Theravāda Suttama temelji na dvije glavne teme:

- **Poplava (*dukkha*): bivanje u svijetu je uzrok patnje, nepotpunosti, nezadovoljstva; Prva i Druga plemenita istina.**

- **Splav (*suññata*): svijet i pojave su prazni od stvarnog postojanja. Spoznaja toga donosi oslobođenje od uvjetovanog postojanja; Treća i Četvrta plemenita istina.**

Svako učenje koje tvrdi da predstavlja Buddhinu metodu mora biti u skladu s ovim načelima. Zašto? Spoznaja *suññate* je ključ za prestanak *dukkhe*. Stoga je svako učenje koje nije pravilno utemeljeno na *dukkhi* i *suññati* izvedeno, devijantno i nepotpuno.

To se savršeno uklapa u moju **teoriju religije**. Religiju općenito vidim kao tvorevinu, umjetno stvorenu organizaciju koja se nastoji postaviti između aspiranta i bilo kojeg prosvjetljenja koje traži. Religija nudi da predstavlja aspiranta poput odvjetnika, agenta ili ambasadora. Religije tvrde da olakšavaju i čine postizanje prosvjetljenja od strane aspiranta praktičnijim. Ali jesu li one doista takve?

Religija se često postavlja kao da ima neki jedinstveni odnos s izvornim božanstvom ili učiteljem duhovnog puta za koji tvrdi da ga predstavlja. U suštini, tvrdi da ima sposobnost dobiti poseban dogovor. Naravno, ovo je smiješno, posebno u slučaju Buddhina učenja, koje se jednostavno odnosi na prirodne zakone bivanja i svijesti. Bilo bi to jednako nevjerojatno kao ponuda posebnog dogovora o gravitaciji ili vremenu.

Ne, hvala. Jer ono što se događa ako prihvatite ovu nevjerojatnu ponudu jest da religijska organizacija apsorbira vrijeme, energiju i pažnju koja bi se inače uložila u duhovnu praksu aspiranta. Aspirantovo pogrešno povjerenje i pouzdanje u religiju—ponekad pogrešno nazvano 'vjera'—vodi ga do toga da misli kako će ga religija spasiti bez daljnjeg napora s njegove strane. Ali svaka religijska organizacija je tvorevina, korporativna apstrakcija poput bilo koje birokracije, koja postoji uglavnom da bi se propagiralo njezino vlastito postojanje i dobrobit. Korporacije se predstavljaju kao pomagači, nudeći da nam učine živote lakšim i praktičnijim, ali mi znamo da je njihova stvarna svrha ostvariti profit na račun kupaca. Ne postoji drugi razlog za njihovo postojanje. Slično, velike religijske organizacije postoje samo da bi iskorištavale vjerne, ali naivne ljude.

Dakle, što je Buddha **zaista** učio? Je li podučavao sve o ezoteričnim duhovnim sferama, bogovima i božicama, te zagonetnim mističnim ritualima i obredima za stjecanje zasluga i usluga od njih? Ne, to je religija temeljena na, ili izvedena iz, izvornog učenja Buddhe. Možda se kratko dotaknuo tih stvari, ali stvarna jezgra njegova učenja je *dukkha* i *suññata*, patnja i njezin lijek.

Četiri plemenite istine su samo o *dukkhi* i *suññati*:

1. **Postoji patnja (*dukkha*).**
2. **Postoji uzrok patnje.**
3. **Postoji prestanak patnje.**
4. **Postoji put do prestanka patnje: spoznaja *suññate*.**

Svako učenje koje nije povezano sa *suññatom* ne može tvrditi da je Buddhino izvorno učenje. I u praksi vidimo da je meditacija koja ne teži spoznaji suññate više-manje nemoćna. Kasnije ćemo posvetiti odjeljak detaljnoj raspravi o praznini.

Poplava i splav

Usporedba sa splavom

Usporedbu sa splavom Buddha je upotrijebio da objasni svoje učenje. Počinje s čovjekom kojeg jure ubojiti nasilnici:

> "Tada bi čovjek, uplašen, ... bježao na ovu ili onu stranu. Vidio bi veliku vodenu površinu, s bližom obalom dvojbenom i rizičnom, a daljom obalom sigurnom i bez rizika, ali bez ikakvog brodića ili mosta koji bi vodio s ove obale na drugu.
>
> "... Tada bi čovjek, skupivši travu, grančice, grane i lišće, sve to vezao zajedno kako bi napravio splav, prešao bi na sigurno na drugu obalu, oslanjajući se na splav i ulažući napor rukama i nogama. Prešavši, došavši na drugu obalu, stajao bi na uzvisini, brahman.
>
> "... Velika vodena površina predstavlja četverostruku poplavu: poplavu čulnosti, poplavu bivanja, poplavu pogleda i poplavu neznanja. Bliža obala, dvojbena i rizična, predstavlja samo-identifikaciju. Dalja obala, sigurna i bez rizika, predstavlja Razrješenost.
>
> "Splav predstavlja upravo ovaj Plemeniti osmerostruki put: ispravno razumijevanje, ispravna namjera, ispravan govor, ispravno djelovanje, ispravan život, ispravan napor, ispravna svjesnost, ispravna koncentracija. Ulaganje napora rukama i nogama predstavlja buđenje ustrajnosti. Prešavši, došavši na drugu obalu, stajao bi na uzvisini, brahman predstavlja Arahanta." — *Asivisa Sutta* [SN 35.197]

Ova usporedba je vrlo važna. Buddhino učenje može se podijeliti na dva glavna dijela: Poplava i Splav. U Poplavi, Neznanje o stvarnosti vodi u patnju. Splav, Buddhino učenje, namijenjena je da nas prebaci preko Poplave tako što ćemo ići Plemenitim osmerostrukim putem do Neprestanka ili Nibbāne.

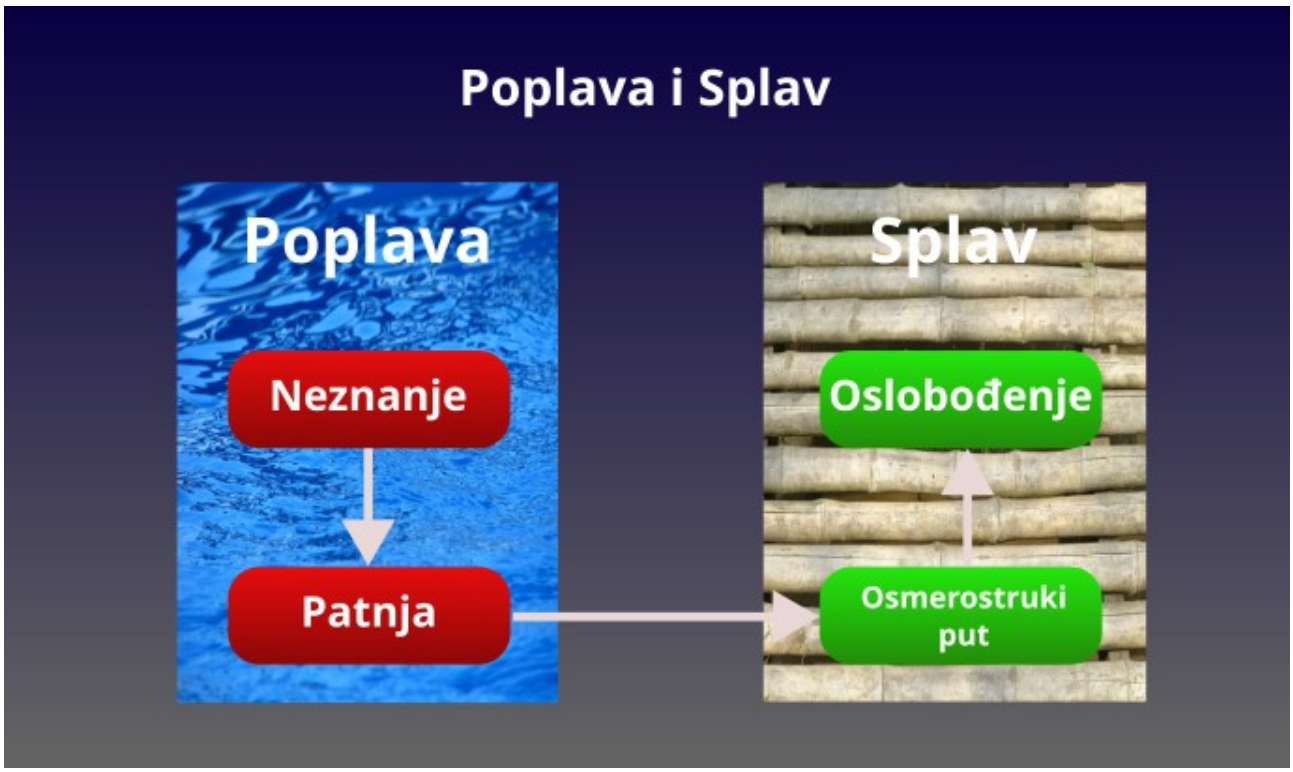

Naravno, zapravo je malo kompliciranije od toga...

Pravi naziv za Poplavu je proces Uvjetovanog nastanka. On objašnjava kako sami sebe zarobljavamo u uvjetovanom postojanju i stvaramo patnju. Splav, Plemeniti osmerostruki put, proces je koji nas korak po korak vodi do oslobođenja ili Buddhastva. Poplava i Splav zajedno se nazivaju Zračni krug. Taj krug je karta Buddhina učenja; koristit ćemo ovaj

simbol da ostanemo orijentirani usred složenosti učenja i prakse Plemenitog osmerostrukog puta.

Sada patimo, uhvaćeni u opasnoj Poplavi Ovisnog nastanka. Buddhino učenje daje nam neviđenu priliku da se pomaknemo od opasnosti do sigurnosti, od patnje do oslobođenja pomoću Splavi Plemenitog osmerostrukog puta. U budućim nastavcima, definirati ćemo i objasniti faze Zračnog kruga prema autentičnim Buddhiniim učenjima.

Poplava neznanja

Ispravno gledište je lijek

Prvi korak na putu do prosvjetljenja je rješavanje neznanja. Kakvog konkretno neznanja? Neznanja da moramo imati 'ja', ego ili 'sebe'. Buddha je rekao:

> "Redovnici, postoje ove četiri poplave. Koje četiri?
>
> Poplava čulnosti, poplava bivanja, poplava gledišta i **poplava neznanja**. To su četiri poplave.
>
> Ovaj Plemeniti osmerostruki put treba razvijati za izravno znanje, razumijevanje, potpuni prestanak i napuštanje ovih četiriju poplava." — *Ogha Sutta* [SN 45.171]

A neznanje je prva poplava. Sve druge poplave proizlaze iz neznanja, pa ćemo ga prvo obraditi. Buddha kaže da moramo razviti Plemeniti osmerostruki put. Prvi element Plemenitog osmerostrukog puta je ispravno gledište. Kako razvijamo ispravno gledište?

> "Kada — potpuno napustivši opsjednutost strašću, ukinuvši opsjednutost odbojnošću, iskorijenivši opsjednutost gledištem i umišljenošću 'ja jesam'; **napustivši neznanje** i dajući povoda jasnom znanju — on je okončao patnju i stres upravo ovdje i sada. Do te mjere učenik Plemenitih jest osoba ispravnog gledišta: onaj čije je razumijevanje ispravljeno, koji je obdaren provjerenim povjerenjem u Dhammu, i koji je stigao do ove prave Dhamme." — *Sammadithi Sutta* [MN 9]

Dakle, naše šanse za prosvjetljenje ovise o našem posjedovanju Ispravnog gledišta. Što to znači? Da razumijemo da su posesivnost, strast, opsjednutost, odbojnost, a posebno, gledište i umišljenost 'ja jesam', lažni. 'Ja jesam' znači 'ja', lažni ego, izmišljeni identitet. Ne treba nam; zapravo smo puno bolji bez njega: puno sretniji i mirniji.

Stvaramo lažni ego, lažno 'ja', a zatim stvaramo želje temeljene na njemu i izmišljamo priče o njemu: "Ja sam ovo; ja sam ono. Ja sam član ove obitelji; ja sam državljanin te zemlje. Ja sam zaposlenik ove tvrtke; ja sam ovo, ja sam ono, ja sam toliko mnogo različitih stvari."

Mijenjamo ta 'ja' kao šešire, stavljamo ih i skidamo cijelo vrijeme. Svoje ponašanje temeljimo na svom konceptu 'ja'. I to, naravno, dovodi do koncepta 'moje'. I onda 'ja' imam sve te stvari koje su 'moje', i moram se brinuti za njih, raditi ovo i ono s njima.

Uskoro je cijeli naš život ispunjen s 'ja' i 'moje' i stvarima, beskorisnom nepotrebnom aktivnošću. Nemamo vremena zapravo **biti**, a da ne moramo 'biti netko'. Tu počinje sva naša patnja.

Ako pomno promotrimo ciklus Ovisnog nastanka, vidimo da ciklus bivanja počinje od neznanja, a to je neznanje upravo u tome da moramo imati 'ja'. Čim to možemo otpustiti; čim možemo vrlo jasno vidjeti da nam ne treba, tada možemo prestati izmišljati lažni ego, stvarajući laž o tome tko i što smo.

A što je laž? Da 'ja' postoji—'ja' ono veliko 'ja'! 'Ja' je laž. I što se prije riješimo toga, to prije možemo vidjeti da su sve ostale umišljenosti i opsjednutosti temeljene na njemu zapravo beskorisne. Ako možemo zaustaviti proces izmišljanja, stvaranja lažnog 'ja', mogli bismo ići izravno na prestanak uvjetovanog postojanja na Plemenitom osmerostrukom putu—a to znači kraj naše patnje, i tada možemo lako ići do *nibbāne*, koraka prije Neprestanka.

Zaista želimo prespojiti Uvjetovani nastanak i ići izravno na prestanak ako možemo. Ako ne možemo, ako naša praksa nije toliko napredna, možemo uhvatiti ciklus niže, na kontaktu, ali to je teško. Bolje je ako imate Ispravno gledište—ako znate od početka svoje prakse da je ideja zaustaviti izmišljanje lažnog 'ja'.

Naravno, ne možete odmah zaustaviti izmišljanje jer je to vrlo stara navika. Ali promatranjem i uvidom, postupno ćete shvatiti kako to zaustaviti. To je ključ za postizanje prosvjetljenja. Razmislite o ovom uvidu i upotrijebite ga za prakticiranje na način koji zaustavlja vašu patnju. O tome se radi.

I na kraju, mala pjesma koju sam sastavio u prosincu 2012:

Vidio sam ljepotu sunca
Iznad pokrivača oblaka.
Ispravno gledište, praksa, koncentracija
Odvest će te tamo bez sumnje.

Zamka izmišljanja

Ovo ne možeš izmisliti

Neznanje daje povoda izmišljanju, kao što je gore raspravljeno. Buddha proces Uvjetovanog nastanka naziva 'uzročnost ovog/onog':

> "Kada je ovo, ono je... Kada ovo nije, ono nije." — *Vera Sutta* [SN 10.92]

Dakle, korijenski uzrok sve naše patnje je neznanje. A što je to neznanje?

> "Što je neznanje? Ne znati patnju, ne znati nastanak patnje, ne znati prestanak patnje, ne znati put prakse koji vodi do prestanka patnje: to se naziva neznanje."

Drugim riječima, neznanje Četiri plemenite istine. A neznanje automatski daje povoda izmišljanju putem ove uzročnosti 'ovog/onog'.

> "A što su izmišljotine? Ove tri su izmišljotine: tjelesne izmišljotine, verbalne izmišljotine, mentalne izmišljotine. One se nazivaju izmišljotinama." — *Paticca-samuppada-vibhanga Sutta* [SN 12]

A kako se definiraju tjelesne, verbalne i mentalne izmišljotine?

> "Udisaji i izdisaji su tjelesne izmišljotine. Usmjerena misao i procjena su verbalne izmišljotine. Percepcije i osjećaji su mentalne izmišljotine." — *Culavedalla Sutta* [MN 44]

Neznanje o Četiri plemenite istine, Plemenitom osmerostrukom putu i procesu Uvjetovanog nastanka uzrok je izmišljanja, a time i uzrok sve patnje.

Zašto je neznanje uzrok izmišljanja? Ako ne znamo kako se patnja uzrokuje i stvara, još uvijek moramo nešto učiniti s našom patnjom: pa nešto izmislimo! Ako ne znate kako zaustaviti patnju, onda ćete izmišljati stvari. "Oh, znam; stvorit ću 'ja'! Hmm, to nije upalilo —stvorit ću drugo 'ja', drugačije 'ja'. Stvorit ću toliko 'ja' i 'jastva' i identiteta."

Sve to stvara *kammu*. I prema zakonu *kamme*, svaki put kada stvorimo 'ja' u *guni* neznanja, patit ćemo u *guni* neznanja. Svaki put kada stvorimo 'ja' u *guni* želje ili strasti, patit ćemo u *guni* strasti. Svaki put kada stvorimo 'ja' u *guni* dobrote, doživjet ćemo dobrotu—i o tome se radi u Plemenitom osmerostrukom putu. On počinje od dobrote i približava se transcendentalnom.

Ako ne znate kako zaustaviti neznanje, izmišljat ćete stvari. Stoga:

> "Od neznanja kao preduvjeta dolaze izmišljotine." — *Avijjapaccaya Sutta* [SN 12]

Kako izaći iz neznanja i zaustaviti izmišljanje?

> "Kada učenik plemenitih prepozna izmišljotinu, nastanak izmišljotine, prestanak izmišljotine i put prakse koji vodi do prestanka izmišljotine, tada je on osoba ispravnog razumijevanja—onaj čije je razumijevanje ispravljeno, koji je obdaren provjerenim povjerenjem u Dhammu—i koji je stigao do ove prave Dhamme."

Uočite koliko je ovaj citat sličan Četiri plemenite istine.

> "A što je izmišljotina? Što je nastanak izmišljotine? Što je prestanak izmišljotine? Što je put prakse koji vodi do prestanka izmišljotine?
>
> Od nastanka neznanja dolazi nastanak izmišljotine. Od prestanka neznanja dolazi prestanak izmišljotine. A put prakse koji vodi do prestanka izmišljotine je upravo ovaj Plemeniti osmerostruki put." — *Sammaditthi Sutta* [MN 9]

Dakle, slijedeći Plemeniti osmerostruki put, možemo eliminirati neznanje koje vodi do izmišljanja lažnog ega, lažnog 'ja', što je uzrok patnje. Kako to činimo?

Možemo vidjeti da postoji recipročan odnos između elemenata neznanja i izmišljanja u Uvetovanom nastanku, te povjerenja ili integriteta i zadovoljstva ili pouzdanja u Buddhino učenje na Plemenitom osmerostrukom putu. O ovom odnosu ćemo raspravljati dalje u sljedećem odjeljku.

Od patnje do zadovoljstva

Sve što je potrebno jest integritet

Patnja nije statična; kada smo u žarištu patnje, mi se previjamo i uvijamo, boreći se da okončamo svoju bol. U smislu Ovisnog nastanka, izmišljamo mnoga različita 'ja' pokušavajući okončati patnju. Ali dokle god se lažni identiteti koje izmišljamo temelje na neznanju—želji ili odbojnosti—ne možemo okončati svoju patnju. Zapravo, samo je produžavamo.

Zašto? Bilo koje 'ja' stvoreno iz neznanja ili strasti rezultirat će patnjom u neznanju ili strasti. Na primjer, netko pati i želi zaustaviti patnju, pa izađe i napije se, ili ima spolni odnos. Upravo je povećao svoju patnju: povrh bilo koje patnje koju je imao, sada se mora nositi i s pijanstvom ili seksualnošću i njihovim posljedicama prema zakonu *kamme*.

Olakšanje od patnje može doći samo iz izmišljanja 'ja' temeljenog na dobroti. Stoga moramo razviti povjerenje i integritet, i preuzeti obvezu da služimo nečemu većem od nas samih, nečemu svetom i čistom. U Buddhinu učenju to je Plemeniti osmerostruki put.

U gornjem odjeljku vidjeli smo da postoji veza između neznanja i izmišljanja u Uvjetovanom nastanku i faza vjere i zadovoljstva u Plemenitom osmerostrukom putu. Vjera ili povjerenje znači povjerenje u Buddhino učenje, koje počinje od znanja i razumijevanja Četiri plemenite istine i Plemenitog osmerostrukog puta, te slijeđenja Pravila Vinaye:

- **Ne laganje**
- **Ne krađa**
- **Ne ubijanje**
- **Ne spolni odnos**
- **Ne opijanje**

Jednom kada se obvežemo proučavati Buddhino učenje i slijediti barem prvih pet Pravila, sve se mijenja. Patnja počinje opadati i dobre stvari se počinju događati. Zašto? Stvaramo dobru *kammu* temeljenu na dobroti umjesto loše *kamme* temeljene na neznanju i strasti. Ako tako nastavimo neko vrijeme, postižemo zadovoljstvo i ispunjenje temeljeno na povjerenju u Buddhino učenje. Isprobamo ga i ono smanjuje našu patnju, baš kao što je obećano.

Ali još nismo gotovi; još uvijek moramo smanjiti i eliminirati uzroke patnje: neznanje i izmišljanje. To će zahtijevati učenje i praksu, ali barem više nismo izgubljeni u patnji.

Znamo izlaz; samo moramo naučiti i primijeniti praksu Osmerostrukog puta, Splavi za prelazak Poplave patnje. A Osmerostruki put počinje s Ispravnim razumijevanjem i pridržavanjem prvih pet Pravila:

> "Kako je netko pojedinac koji prakticira za vlastitu korist i za korist drugih? Postoji slučaj gdje se određeni pojedinac sam suzdržava od oduzimanja života i potiče druge da se obvežu na suzdržavanje od oduzimanja života. On se sam suzdržava od krađe i potiče druge da se obvežu na suzdržavanje od krađe. On se sam suzdržava od seksualnog nedoličnog ponašanja i potiče druge da se obvežu na suzdržavanje od seksualnog nedoličnog ponašanja. On se sam suzdržava od laganja i potiče druge da se obvežu na suzdržavanje od laganja. On se sam suzdržava od opojnih sredstava koja uzrokuju bezobzirnost i potiče druge da se obvežu na suzdržavanje od opojnih sredstava koja uzrokuju bezobzirnost. Takav je pojedinac koji prakticira za vlastitu korist i za korist drugih." — *Sikkha Sutta* [AN 4.99]

Ovo su pet pravila, osnova života življenog u dobroti. Dokle god ih slijedimo, sreća će nam doći. Čim ih prekršimo, dolazi patnja.

Zašto je teško meditirati

To nam je uvježbano

Školsko uvježbavanje:

- **Odbojnost prema učenju vještina (afazija)**
- **Odbojnost prema slijeđenju stručnih uputa (većina učitelja su neuspješni)**
- **Odbojnost prema samotnim aktivnostima (uvjetovanje grupnim razmišljanjem)**
- **Odbojnost prema kreativnom razmišljanju (meditacija je umjetnost!)**
- **Odbojnost prema unutarnjem životu (prisilna ekstrovertiranost)**

Afazija: Djelomičan ili potpuni nedostatak razumijevanja govornog ili pisanog jezika. Kronična afazija koju doživljava većina učenika simptom je pogrešno shvaćene terminologije.

- Potražite na Googleu "Lost in the Meritocracy—How I traded an education for a ticket to the ruling class" (Atlantic).
- Zatim pogledajte naš video o učinkovitim tehnikama učenja.

Učitelji: Većina učitelja su gubitnici u igri obrazovanja. Ne vjerujete mi? Pogledajte GRE (Graduate Record Exam) rezultate za učitelje—niski su i u matematici i u verbalnom dijelu. Dakle, proveli ste 12 najformativnijih godina svog života maltretirani od strane gubitnika. Nije ni čudo što imate otpor prema slijeđenju uputa; većinu uputa koje ste dobili dali su nesposobni ljudi.

Grupno razmišljanje: Škola se ne tiče obrazovanja; to je socijalno uvjetovanje. Ne mislite tako? John Taylor Gatto, 40-godišnji veteran u nastavi, dvaput Učitelj godine u New York Cityju, istraživao je podrijetlo školskog sustava koji je naložila vlada. Njegov zaključak nakon čitanja izvornih arhitekata škole? "Škola je dvanaestogodišnja zatvorska kazna."

Umjetnost: Jeste li ikada pohađali nastavu u školi koja vas je poticala na originalan rad? Koja vam je omogućila da sami strukturirate svoje vrijeme? Koja vas je podržavala da se slobodno izrazite? Škola aktivno obeshrabruje kreativno razmišljanje i filtrira kreativne ljude radi socijalne supresije.

Ekstrovertiranost: Škola forsira ekstrovertiranost i kažnjava introvertiranost. Morate biti spremni u bilo kojem trenutku ako vas učitelj prozove. Igralište je bojište, hodnici puni nasilnika. Morate biti na oprezu; tu je i natjecanje u popularnosti.

Suvremeno korporativno okruženje vrlo je slično školi. Ono jača sve loše mentalne navike uvježbane u nama kroz školovanje. Nije ni čudo što ne možete meditirati! Morate biti spremni boriti se sa svojim umom kako biste prevladali loše navike koje ste upili u školi.

Završimo s malom pjesmom:

Nema nikoga i ničega na ovoj zemlji
Od čega se ne bih rado rastao
Da bih osvojio biser beskonačne vrijednosti
Na lotosu svog srca.

Ne treba ti guru

Buddha nam je dao put

Ne treba vam guru ili religijska organizacija da biste postigli prosvjetljenje. Ljudi koji predstavljaju ili vode religijske institucije uvijek će vam postavljati prepreke na put. Zašto? Na kraju krajeva, baš kao što liječnici zarađuju kad ste bolesni, profesionalni sveti ljudi profitiraju od vašeg duhovnog onesposobljavanja. Njihovi poslovi ovise o tome da vi ne postignete prosvjetljenje; jer jednom kad ga postignete, više im nećete trebati.

Stoga pokušavaju sve kako bi vas uvjerili da ste nekvalificirani, da je postizanje prosvjetljenja vrlo teško, da traje dugo—godinama i godinama—i da postoje duboke mračne tajne koje samo guru može prenijeti. Sve je to besmislica. Bilo koja inteligentna osoba koja ispravno umnoži i pravilno primijeni izvorno Buddhino učenje može ostvariti značajna postignuća u relativno kratkom vremenu. To je moje iskustvo, bez ikakve sumnje. Na kraju svog života Buddha je rekao:

> "Možda će, Ānanda, nekima među vama doći misao: 'Riječ Učitelja je završena; više nemamo Učitelja.' Ali ne bi se, Ānanda, tako trebalo smatrati. Jer ono što sam proglasio i obznanio kao **Dhammu** i Disciplinu [*vinaya*], **to će biti vaš Učitelj kada me više ne bude**." — *Maha-parinibbana Sutta* [DN 16, Dio 6]

Dakle, nema potrebe za nasljedstvom, tradicijom, komentarima, ritualima, religijskim organizacijama, sektaškom politikom, starješinstvom itd. Sve su to prepreke na putu. Danas svatko može koristiti internet za istraživanje Sutta i naučiti Buddhino izvorno učenje, primijeniti ga u praksi privatno i ubrati plodove. Doba profesionalnog svetog čovjeka je završeno. Baš kao i putnički agenti, postali su suvišni zbog interneta.

> "Sada, Kalamasi, ne idite po izvještajima, po legendama, po tradicijama, po svetim spisima, po logičkom nagađanju, po zaključivanju, po analogijama, po dogovoru promišljanjem stavova, po vjerojatnosti, ili po misli, 'Ovaj kontemplativac je naš učitelj.' Kada sami za sebe spoznate da su 'ove kvalitete vješte; ove kvalitete su besprijekorne; ove kvalitete su hvaljene od strane mudrih; ove kvalitete, kada se usvoje i provedu, vode do blagostanja i do sreće' — tada ih trebate usvojiti i ustrajati u njima." — *Kalama Sutta* [AN 3.65]

Buddha podučava fenomenologiju: iskusite njegovu metodu i sami vidite rezultat. Buddha također ne preporučuje vježbanje u grupi:

> "Doista, Ānanda, nemoguće je da redovnik koji uživa u društvu, voli društvo, posvećen je uživanju u društvu; koji uživa u grupi, voli grupu, raduje se u grupi, dobije po volji — bez poteškoća, bez muke — užitak odricanja, užitak

> povučenosti, užitak mira, užitak samo-buđenja. Ali moguće je da redovnik koji živi sam, povučen od grupe, može očekivati da dobije po volji — bez poteškoća, bez muke — užitak odricanja, užitak povučenosti, užitak mira, užitak samo-buđenja." — *Maha-suññyata Sutta* [MN 122]

Samotna praksa je visoko preporučena od strane Buddhe. Na kraju krajeva, i sam je postigao prosvjetljenje kroz samotnu praksu. I po našem iskustvu, samoća je moćna pomoć na putu. Ne bi trebalo proći puno vremena da se ostvare opipljive duhovne koristi ako ste voljni doista slijediti Buddhine upute.

> "...Tada se časni Malunkyaputta, opomenut opomenom od Blaženog, ustao sa svog sjedala i poklonio se Blaženom, kružio oko njega, držeći Blaženog s desne strane, i otišao. Tada, živeći sam, povučen, budan, gorljiv i odlučan, u kratkom je vremenu dosegao i ostao u vrhunskom cilju svetog života za koji se pripadnici obitelji s pravom odriču doma i odlaze u beskućništvo, znajući i spoznajući ga sam za sebe ovdje i sada. Znao je: 'Rođenje je završeno, sveti život ispunjen, zadatak izvršen. Nema ništa dalje za dobrobit ovoga svijeta.' I tako je časni Malunkyaputta postao još jedan od arahanta." — *Malunkyaputta Sutta* [SN 35]

Postoje deseci sličnih citata.

Dakle, trebali bismo pažljivo proučavati izvorno Buddhino učenje u Suttama, primijeniti ih točno onako kako su dati i promatrati rezultat. Tada nema potrebe postati ovisan o nečemu vanjskom. Vidimo da predstavnici raznih religijskih organizacija većinu svog vremena i energije troše pokušavajući uvjeriti ljude u ideju da vam treba guru, da vam treba religijska organizacija—kada izvorno Buddhino učenje govori točno suprotno. Slušajte, znam, i sam sam bio guru. Odstupio sam kada sam prozreo cijelu prijevaru.

Iluzija hijerarhije

Samo još jedna apstraktna izmišljotina

Hijerarhija je zadani sustav društvene organizacije na ovom planetu. Ali hijerarhije nisu stvarni entiteti; one su apstrakcije. Nisu žive i nemaju stvarno fizičko postojanje. One su jednostavno zbirke dogovora među ljudima. Softver! Ali iako su samo virtualne, još uvijek mogu generirati kammu kao i svaka druga izmišljotina.

Ipak, hijerarhije poput religija, nacija i korporacija imaju ogromnu moć u našim životima. Naravno, samo zato što mi to odaberemo. Hipnotizirani smo da vjerujemo da su one stvarne. Hijerarhije se nadograđuju jedna na drugu dok ne stvorimo ogromne planine apstrakcija. Ali one su krhke poput kule od karata; svaki slučajni udarac može ih srušiti.

Hijerarhijske apstrakcije u vanjskom svijetu odražavaju hijerarhije lažnog ega koje izmišljamo iznutra. Želite biti učitelj? Pokrenite školu. Želite postati bogati? Pokrenite korporaciju. Moćni? Kandidirajte se za ured ili pokrenite vlastitu političku stranku ili čak državu. Budući da su sve te hijerarhije ništa doli apstrakcije, to je jeftino i lako. Zatim uzmite titulu i, eto, upravo ste stvorili bilo koje lažno jastvo koje želite.

Naravno, možda će vam trebati malo promocije i pregovaranja da vas drugi prepoznaju. Ali stvaranjem fiktivnog entiteta možete započeti razgovore u kojima možete usvojiti lažni ego koji ste stvorili. Budite sve što želite biti! Samo budite spremni potkrijepiti laž koju ste stvorili jednako izmišljenim dokazima. Sve je to samo iluzija, bacanje magle.

Stvarno ne postoje takve stvari kao što su korporacije, države, religije i tako dalje. Možete li mi pokazati religiju? korporaciju ili državu? Gdje su? U najboljem slučaju, one su jednostavno misli u našim umovima, ili zapisi o dogovorima na papiru. One su izmišljotine u koje smo hipnotizirani da vjerujemo.

Niti mi sami stvarno postojimo na način na koji smo izmišljeni. Dokaz za to je da svi moramo umrijeti. Privremeno postojanje je prazno od stvarnog bivanja. Samo stvari koje su vječne su stvarne.

Pa što smo mi zapravo? Ispod svih maski, mi smo jednostavno prostor gdje se stvari pojavljuju. Zaista velik prostor, gdje se pojavljuje sve od ega i uma do svemira, vječnosti i Boga. Zaista, zaista velik prostor, prazan od svakog uvjetovanog postojanja: neuvjetovana svijest. Onaj tko to spozna, postaje prosvijetljen.

Ovo pomaže objasniti činjenicu da su korporativne hijerarhije univerzalno bez integriteta. Svaka hijerarhijska organizacija počinje od laži da je stvarni entitet. Dakle, ako je već prvi

korak stvaranja fiktivnog entiteta laž, kako takva organizacija ikada može razviti integritet? To nije moguće.

Ovo nas dovodi do pitanja vodstva. Budući da se hijerarhijska organizacija temelji na laži, kako njezini vođe mogu imati integritet? Ne mogu. Moraju se vrlo pažljivo kretati oko neupitne—i neupitne—pretpostavke da je hijerarhija stvarni entitet. Jer čim se lažnost te pretpostavke iznese na vidjelo, cijela kula od karata se ruši.

Uzmimo religiju kao primjer, budući da se većina drugih hijerarhija temelji na njoj. Pojavljuje se izvanredno prosvijetljeno biće i dijeli svoje prosvjetljenje s drugima. Oslobađa svoje prijatelje i učenike od njihovih opresija i duhovno im koristi. Zatim se postupno, obično nakon smrti utemeljitelja, razvija hijerarhijska organizacija, s utemeljiteljem kao nominalnom glavom. S vremenom, vođe organizacije pronalaze načine da racionaliziraju i opravdaju najgnusnije činove iskrivljavanjem utemeljiteljevih uputa. Te se upute postupno mijenjaju radi praktičnosti, dok ne postanu neprepoznatljive kao izvorno učenje. Zapravo, često postaju njegova dijametralna suprotnost.

Vođe bilo koje hijerarhijske organizacije pod ogromnim su pritiskom da ostvare rezultate. Kako bi zadržali svoje privilegirane pozicije, moraju pokazati kako njihovo vodstvo koristi cijeloj grupi. U tom procesu gotovo uvijek razvijaju ponašanja koja bismo, u individualnom kontekstu, označili kao sociopatska. Ali ta se ponašanja racionaliziraju na temelju 'najvećeg dobra za najveći broj', čak i kada su očito nepravedna ili štetna za pojedince.

Gledajući sve to jasno, istinski prosvijetljena osoba s predanošću integritetu sigurno ne bi bila u stanju sudjelovati u bilo kojoj hijerarhijskoj organizaciji. Ako život promatrate s integritetom, vrlo malo toga je vrijedno raditi osim postizanja prosvjetljenja i dijeljenja s drugima. Kako itko može postići prosvjetljenje—koje je krajnja istina—dok sudjeluje u hijerarhiji koja se temelji na laži? Posebno, kako itko može voditi takvu organizaciju i pretvarati se da je prosvijetljen?

Zaključak do kojeg smo došli je da su religijske i druge hijerarhije korumpirane i bez integriteta. Nisu vrijedne našeg sudjelovanja.

Metafora probave

Istina se lako probavlja

Proces Uvjetovanog nastanka sličan je procesu probave. Oba su mehanički procesi koji obrađuju ulaz u izlaz. U oba slučaja, kvaliteta izlaza u potpunosti ovisi o kvaliteti ulaza: GIGO (računalni akronim koji znači 'garbage in, garbage out'). Ako prestanemo jesti, proces probave također prestaje. Slično, možemo zaustaviti proces Uvjetovanog nastanka da generira *kammu* tako što ćemo zaustaviti prvu fazu izmišljanja.

Nijedna metafora nije savršena, ali broj sličnosti između Ovisnog nastanka i probave može nam pomoći da shvatimo kako si nepotrebno stvaramo patnju. Sva patnja je zbog *kamme*. Kamma se stvara procesom Uvjetovanog nastanka. Uvjetovani nastanak počinje od neznanja i izmišljanja, i prolazi kroz ove međufaze do smrti i patnje:

> "Od neznanja kao preduvjeta dolaze izmišljotine.
> Od izmišljotina kao preduvjeta dolazi svijest.
> Od svijesti kao preduvjeta dolazi ime-i-oblik.
> Od imena-i-oblika kao preduvjeta dolazi šest osjetilnih medija.
> Od šest osjetilnih medija kao preduvjeta dolazi kontakt.
> Od kontakta kao preduvjeta dolazi osjećaj.
> Od osjećaja kao preduvjeta dolazi žudnja.
> Od žudnje kao preduvjeta dolazi vezanost.
> Od vezanosti/održavanja kao preduvjeta dolazi bivanje.
> Od bivanja kao preduvjeta dolazi rođenje.
> Od rođenja kao preduvjeta, tada starost i smrt, tuga, lamentacija, bol, nevolja i očaj dolaze u igru.
> Takav je nastanak cijele ove mase stresa i patnje."
>
> — *Paticca-samuppada-vibhanga Sutta* [SN 12.2]

Slično, da bismo započeli proces probave, jedemo neku hranu. Ako smo vješti, jedemo hranu koja je lijepo pripremljena, prikladna za našu fiziologiju i zdravstveno stanje. Tada naše jelo rezultira užitkom zadovoljavajućih okusa, zdravlja i energije. Međutim, ako smo neznalice i jedemo nevješto, tada će proces probave dovesti do svih vrsta patnje: neukusa, probavnih smetnji, lijenosti i kronične bolesti.

Dakle, svrha Buddhina učenja je pomoći nam da prestanemo generirati kammu koja vodi do patnje, i počnemo generirati vrstu kamme koja vodi do spoznaje naše izvorne Buddha-prirode. Kako to možemo učiniti? Promjenom prirode našeg izmišljanja, i na kraju potpunim zaustavljanjem izmišljanja.

Ne možemo odmah zaustaviti izmišljanje, jer je to tako duboko ukorijenjena navika. Baš kao što bi bilo nepraktično jednostavno prestati jesti. Ali kao što možemo promijeniti svoju prehranu s brze hrane na zdravu hranu, možemo promijeniti kvalitetu našeg izmišljanja iz neznanja i strasti u dobrotu. To je svrha pravila, pet glavnih pravila koja slijede svi koji proučavaju Buddhina učenja:

- **Ne ubijanje**
- **Ne laganje**
- **Ne krađa**
- **Ne spolni odnos**
- **Ne opijanje**

Ako slijedimo ova pravila, tada će naša meditacija i proučavanje Puta ići mnogo glađe—a isto tako i ostatak našeg života.

Moć vjere

Integritet je ključ napretka

Što radimo kada koristimo vjeru za stvaranje zadovoljstva? Mi kratko spajamo proces Ovisnog nastanka kako bismo izbjegli smrt i patnju.

Smrt se ne odnosi samo na tijelo; ona utječe i na naše 'ja' ili jastvo. Naše lažno jastvo rađa se i umire desetke puta dnevno. Na primjer, ujutro smo naše obiteljsko jastvo, zatim idemo u školu ili na posao i oblačimo drugačije jastvo. Zatim, kada se navečer vratimo kući, ponovno se rađamo kao obiteljska osoba. To je privremena smrt za većinu naših sebstava.

Velika patnja može uzrokovati trajnu smrt lažnog sebstva. Za većinu nas, smrt sebstva je nevoljna i uzrokuje patnju. Ali kada počnemo razvijati vjeru u Osmerostruki put, namjerno puštamo da određena 'ja' umru: na primjer, sebstva koja žele prekršiti Pravila. Tako dopuštamo da pijanac i razvratna sebstva umru kako bi moralna mogla živjeti. To je tajna izbjegavanja patnje.

U početku to zahtijeva unutarnju borbu. Ali kako postajemo vještiji, možemo zaustaviti proces Ovisnog nastanka bliže njegovom izvoru. Tada sebstva umiru prije nego što se čak 'rode'. Tako postižemo vrlo poželjna stanja više na Osmerostrukom putu. Zapamtite, praznina je cilj Osmerostrukog puta:

> "... bilo koji oblik koji je prošli, budući ili sadašnji; unutarnji ili vanjski; grubi ili suptilni; običan ili uzvišen; dalek ili blizu: svaki oblik treba se vidjeti onakvim kakav jest s ispravnim rasuđivanjem kao: 'Ovo nije moje. Ovo nije moje jastvo. Ovo nisam ja.'
>
> "Bilo koji osjećaj... Bilo koja percepcija... Bilo koje izmišljotine...
>
> "Bilo koja svijest koja je prošla, buduća ili sadašnja; unutarnja ili vanjska; gruba ili suptilna; obična ili uzvišena; daleka ili blizu: svaka svijest treba se vidjeti onakvom kakva jest s ispravnim rasuđivanjem kao: 'Ovo nije moje. Ovo nije moje jastvo. Ovo nisam ja.'
>
> "Videći tako, upućeni učenik plemenitih postaje razočaran oblikom, razočaran osjećajem, razočaran percepcijom, razočaran izmišljotinama, razočaran sviješću. Razočaran, postaje ravnodušan. Kroz ravnodušnost, potpuno je oslobođen. S potpunim oslobođenjem, postoji znanje, 'Potpuno oslobođen.' On rasuđuje da je 'Rođenje završeno, sveti život ispunjen, zadatak izvršen. Nema ništa dalje za ovaj svijet.'" — *Alagaddupama Sutta* [MN 22]

Zadovoljstvo

Zadovoljstvo svojim postojanjem

Zadovoljstvo je rezultat vjere. Ako se iz vjere posvetimo Buddhinu učenju, imajući pouzdanje iz vlastitog iskustva da Plemeniti osmerostruki put doista vodi do eliminacije patnje, tada doživljavamo zadovoljstvo. Što je zadovoljstvo? Postojanost uma. Ovu postojanost uma možemo razviti kultiviranjem osobina dobrote:

> "Što se tiče kvaliteta za koje možete znati: 'Ove kvalitete vode do ravnodušnosti, a ne do strasti; do toga da smo nevezani, a ne sputani; do otpuštanja, a ne do gomilanja; do skromnosti, a ne do samoveličanja; do zadovoljstva, a ne do nezadovoljstva; do povučenosti, a ne do zapetljanosti; do probuđene ustrajnosti, a ne do lijenosti; do toga da smo rasterećeni, a ne opterećujući': Možete kategorički tvrditi, 'Ovo je Dhamma, ovo je Vinaya, ovo je Učiteljeva uputa.'" — *Gotami Sutta* [AN 8.53]

Konkretno, zadovoljstvo je rezultat slobode od pohlepe. Zadovoljstvo znači da ograničavamo svoje želje na ono što posjedujemo i ne uznemiravamo svoj um traženjem više:

> "Stoga, redovnici, trebate se ovako vježbati: Bit ćemo zadovoljni bilo kojom odjećom, milostinjom, prebivalištem ili lijekovima koje dobijemo. Koristit ćemo te stvari bez vezanosti ili lude privrženosti, ne čineći nikakav prekršaj, svjesni opasnosti i mudro je izbjegavajući." — *Santuttham Sutta* [SN 16.1]

Na dubljoj razini, zadovoljstvo nastaje kada se svijest oslobodi oblika. Praksa zadovoljstva kao discipline svijesti može izravno dovesti do oslobođenja:

> "Ako redovnik napusti strast za svojstvima oblika, osjećaja, percepcije, izmišljotina i svijesti, tada se zbog napuštanja strasti, oslonac presijeca, i nema slijetanja svijesti. Svijest, tako ne slijećući, ne rastući, ne izmišljajući, oslobađa se. Zbog svog oslobođenja, postojana je. Zbog svoje postojanosti, zadovoljna je. Zbog svog zadovoljstva, nije uznemirena. Ne uznemiren, on (redovnik) je potpuno oslobođen upravo unutar sebe. On rasuđuje da je 'Rođenje završeno, sveti život ispunjen, zadatak izvršen. Nema ništa dalje za ovaj svijet.'" — *Upaya Sutta* [SN 22.53]

Dakle, u kontekstu Buddhina učenja, zadovoljstvo je mnogo više od moralne vrijednosti; ono može biti prečac do potpunog Prosvjetljenja. Razvijanjem zadovoljstva koje vodi do ravnodušnosti, svijest ne može pronaći mjesto za slijetanje u imenu i obliku. Tako se prečicom prolazi kroz proces Ovisnog nastanka i izravno postiže oslobođenje.

Ljudi koji zarađuju za život vodeći hramove i podučavajući meditaciju ne znaju ovu tajnu, ali ovdje je, u riječima samog Buddhe. A kako postižemo takvo zadovoljstvo? Odricanjem od pohote i želje te razvojem dobrote. Mnogi ljudi trebaju prakticirati meditaciju da bi došli do takvog zadovoljstva, ali možete ga postići i slijedeći pravila i šaljući dobre želje drugima. U Indiji postoji izreka da se može postići oslobođenje samo prakticiranjem celibata. A moj guru je znao reći da je "Vrlina sama sebi nagrada." Ovdje vidimo potvrdu ovih mudrih izreka od strane Buddhe.

Praznina

Tema Buddhina učenja

Već od samog početka trebali bismo shvatiti da se Buddhino učenje odnosi na prazninu:

> "Praznina (*suññata*) je ono što podučavam. Učenje koje ne govori o praznini je nečije tuđe učenje koje je sastavio neki kasniji učenik." — *Mahāparinibbāna Sutta* [DN 16]

Razumijevanje da se Buddhino učenje odnosi na prazninu je Ispravno gledište.

> "A što je ispravno gledište? Ispravno gledište, kažem vam, je dvojako: Postoji ispravno gledište s otjecanjima—na strani zasluge, koje rezultira akvizicijama [bivanja]—i postoji Plemenito ispravno gledište, bez otjecanja, transcendentno, faktor puta." — *Maha-cattarisaka Sutta* [MN 117]

Na početku prakse ne možemo si pomoći, a da ne tražimo neku zaslugu i da ne postanemo bolja osoba. Ali što je prije moguće trebali bismo preusmjeriti svoj pogled na prazninu. Bez Ispravnog razumijevanja nismo na Plemenitom osmerostrukom putu. Prakticiramo neko drugo učenje i ne znamo kakav će biti rezultat.

> "U budućnosti će biti redovnika koji neće slušati kada se izgovaraju govori koji su riječi Tathāgate — duboki, duboki u svom značenju, transcendentni, povezani s prazninom. Neće obraćati pažnju, neće usmjeravati svoja srca na to da ih spoznaju, neće smatrati da je ta učenja vrijedno shvatiti ili svladati. Ali slušat će kada se izgovaraju govori koji su književna djela — djela pjesnika, elegantna u zvuku, elegantna u retorici, djelo autsajdera, riječi učenika. Oni će obraćati pažnju i usmjeravati svoja srca na to da ih spoznaju. Smatrat će da je ta učenja vrijedno shvatiti i svladati." — *Ani Sutta* [SN 20.7]

Što Buddha misli pod prazninom?

> "Kaže se da je svijet prazan zbog toga što je prazan od jastva ili od stvari koje pripadaju jastvu." — *Suñña Sutta* [SN 35.85]

Drugim riječima, ne postoji stvarno postojanje u pojavama svijeta. I zašto Buddha misli da je praznina toliko važna?

> "Ānanda, ne vidim niti jedan jedini oblik čija promjena i preinaka ne bi dovela do tuge, lamentacije, boli, nevolje i očaja u onome tko je strastven prema njemu i uživa u njemu." — *Maha-suññata Sutta* [MN 122]

Dakle, ako želimo postići cilj Buddhina učenja—eliminaciju patnje—moramo spoznati prazninu. To nije nemoguć zadatak; mnogi su ga Arahanti postigli u prošlosti.

> "Arahanti imaju prazninu (*suññata*) i bez-znakovitost kao svoj cilj." — *Dhammapada* 92

I naravno, Buddhin vlastiti uvid bio je u potpunosti temeljen na praznini:

> "Sada, kao i prije, ostajem u potpunosti u prebivalištu praznine." — *Cula-suññata Sutta* [MN 121]

Dakle, ako želimo uživati u punim koristima Buddhina učenja i metoda, trebali bismo prihvatiti od samog početka Ispravno razumijevanje: naš cilj je spoznati prazninu.

Uvjetovano nastajanje

Proces bivanja i postajanja

U našim dosadašnjim razgovorima, Buddhino učenje prikazali smo kao Poplavu patnje, koja se nadvladava Splavom Plemenitog osmerostrukog puta. Poplava je također izražena kroz prve dvije Plemenite istine: patnja i uzrok patnje. Uzrok patnje je stvaranje kamme procesom Uvjetovanog nastanka s 12 koraka. Hajde da detaljnije razgovaramo o tom procesu.

> "Što je, dakle, uvjetovani nastanak? Od rođenja kao preduvjeta dolazi starenje i smrt. Bez obzira na to nastaju li Tathāgate ili ne, ovo svojstvo postoji — ta pravilnost Dhamme, ta uređenost Dhamme, ta uzročnost ovog/onog. Tathāgata se izravno budi za to, probija se do toga. Izravno se budeći i probijajući se do toga, on to proglašava, podučava, opisuje, izlaže. Otkriva to, objašnjava, čini jasnim i kaže, 'Pogledaj'." — *Paccaya Sutta* [SN 12.20]

Uzročnost ovog/onog znači korelaciju fenomena, a također označava uzročnost. Zbog rođenja, moramo umrijeti; zbog vezanosti, moramo patiti. Ovo nije samo Buddhin izmišljaj. Ako pažljivo promatrate sebe, i sami ćete to vidjeti.

> "Kada je ovo, ono je. Od nastanka ovoga dolazi nastanak onoga... Od neznanja kao preduvjeta dolaze izmišljotine. Ono što postoji na ovaj način je stvarnost, a ne nestvarnost, a ne nešto drugačije od onoga što se čini, uvjetovano ovim/onim. To se naziva ovisni nastanak. A što su ovisno nastale pojave? Starenje i smrt su ovisno nastale pojave: nepostojane, složene, ovisno nastale, podložne kraju, podložne prolasku, podložne blijeđenju, podložne prestanku." — *Paccaya Sutta* [SN 12.20]

Stvarno postojanje je trajno, vječno, bez ikakve promjene. Uvjetovano postojanje je privremeno, s početkom i krajem, promjenjivo i nepouzdano. Uvjetovano postojanje generira se procesom ovisnog nastanka. Ovdje Buddha daje faze procesa:

> "Od neznanja kao preduvjeta dolaze izmišljotine.
> Od izmišljotina kao preduvjeta dolazi svijest.
> Od svijesti kao preduvjeta dolazi ime-i-oblik.
> Od imena-i-oblika kao preduvjeta dolazi šest osjetilnih medija.
> Od šest osjetilnih medija kao preduvjeta dolazi kontakt.
> Od kontakta kao preduvjeta dolazi osjećaj.
> Od osjećaja kao preduvjeta dolazi žudnja.
> Od žudnje kao preduvjeta dolazi vezanost.
> Od vezanosti/održavanja kao preduvjeta dolazi bivanje.
> Od bivanja kao preduvjeta dolazi rođenje.

> Od rođenja kao preduvjeta, tada starost i smrt, tuga, lamentacija, bol, nevolja i očaj dolaze u igru. Takav je nastanak cijele ove mase stresa i patnje." — *Mahatanhasankhaya Sutta* [MN 38]

Proces ovisnog nastanka vrlo je prilagodljiv—kamma i patnja mogu se očitovati unutar trenutka, ili može potrajati cijeli život. Praksa meditacije uvida—vipassana ili ānāpānasati—prekida poplavu ovisnog nastanka i zaustavlja stvaranje kamme unošenjem svjesnosti u proces. Ako to pokušate, otkrit ćete da to djeluje. Više o tome sljedeći put.

Podrijetlo svijesti

Nema svijesti bez osjetila

Većina duhovno orijentiranih ljudi vjeruje da je svijest vječna i da prelazi iz života u život. Buddha ne podržava to stajalište u svojoj teoriji Ovisnog nastanka. Prema Buddhi, svijest o vanjskom svijetu rađa se iz izmišljanja lažnog ega.

Tko je svjestan? Da bi postojala svijest, mora postojati svjesno ja. Ali Buddha uči da nema trajnog ja. Trajnost jastva i svijesti je iluzija. Buddha kaže:

> "Bez preduvjeta, nema pojavljivanja svijesti." — *Mahatanhasankhaya Sutta* [MN 38]

Drugim riječima, svijest ima uzrok, a taj uzrok je izmišljanje lažnog ega ili privremenog sebstva. Pod sviješću, Buddha misli na svjesnost o vanjskom svijetu kroz šest osjetila, uključujući um.

> "Kao što se vatra klasificira jednostavno po bilo kojem preduvjetu o kojem ovisi da gori — vatra koja gori ovisno o drvu klasificira se jednostavno kao vatra na drva; ...vatra koja gori ovisno o smeću klasificira se jednostavno kao vatra na smeće — na isti način, svijest se klasificira jednostavno po preduvjetu o kojem ovisi da nastaje." — *Mahatanhasankhaya Sutta* [MN 38]

Baš kao što nastanak tijela ovisi o dostupnosti odgovarajuće prehrane, nastanak svijesti ovisi o hrani izmišljotina. Izmišljotine su imaginarne priče koje počinju s "Ja sam...". Vjerujemo u te priče, razrađujemo ih i donosimo odluke na temelju njih kao da su stvarne.

> "On pretpostavlja da su izmišljotine jastvo, ili da jastvo posjeduje izmišljotine, ili da su izmišljotine u jastvu, ili da je jastvo u izmišljotinama. On pretpostavlja da je svijest jastvo, ili da jastvo posjeduje svijest, ili da je svijest u jastvu, ili da je jastvo u svijesti. Ovo, redovniče, je kako nastaje pogled na samo-identitet." — *Maha-punnama Sutta* [MN 109]

U našoj strasti da ostvarimo svoje želje, ne shvaćamo da je bilo koje izmišljeno jastvo privremeno. Drugim riječima, što god se rodi zbog procesa Ovisnog nastanka, mora se promijeniti i na kraju umrijeti. To je uzrok sveg stresa i patnje:

> "On ne rasuđuje, onakvim kakav jest, nepostojani oblik kao 'nepostojani oblik'. On ne rasuđuje, onakav kakav jest, nepostojani osjećaj kao 'nepostojani osjećaj' ... nepostojanu percepciju kao 'nepostojanu percepciju' ... nepostojane izmišljotine kao 'nepostojane izmišljotine' ... nepostojanu svijest kao 'nepostojanu svijest'. On ne rasuđuje, onakav kakav jest, stresni oblik kao 'stresni

> oblik' ... stresni osjećaj kao 'stresni osjećaj' ... stresnu percepciju kao 'stresnu percepciju' ... stresne izmišljotine kao 'stresne izmišljotine' ... stresnu svijest kao 'stresnu svijest'." — *Udana Sutta* [SN 22.55]

Ne možemo odmah zaustaviti izmišljotine, jer mislimo da naš život ovisi o tome. Stoga jednostavno nastavljamo patiti stvarajući lažna sebstva, sintetičke identitete i umjetnu svijest. Oni hrane proces Ovisnog nastanka, koji neizbježno proizvodi patnju kroz mehanizam kamme. Ali ako jednostavno prestanemo s izmišljanjem lažnih sebstava, cijeli proces Ovisnog nastanka odmah se ruši.

> "Sada, dobro upućeni učenik plemenitih—koji poštuje plemenite, dobro je upućen i discipliniran u njihovoj Dhammi; koji poštuje ljude integriteta, dobro je upućen i discipliniran u njihovoj Dhammi—ne pretpostavlja da je oblik jastvo, ili da jastvo posjeduje oblik, ili da je oblik u jastvu, ili da je jastvo u obliku. Ne pretpostavlja da je osjećaj jastvo... ne pretpostavlja da je percepcija jastvo ... ne pretpostavlja da su izmišljotine jastvo... Ne pretpostavlja da je svijest jastvo, ili da jastvo posjeduje svijest, ili da je svijest u jastvu, ili da je jastvo u svijesti." — *Udana Sutta* [SN 22.55]

Ovaj pogled je tajna Prosvjetljenja.

Ukroćeni mudrac

Sam sebe kroti

Prijatelj je napisao: "Pokušao sam objaviti tvoj video na jednoj budističkoj stranici za chat, ali vlasnik stranice je u zadnje vrijeme postao prilično fundamentalističan i izbrisao ga je."

To je razumljivo. Religiozni ljudi privrženi hijerarhiji ne vole vidjeti neovisne meditante kako napreduju. Uvijek nam pokušavaju staviti prepreke na put, jer mi ne podržavamo njihovu igru hijerarhije. Bilo bi im dobro da razmisle o ovoj priči iz Sutta:

> Princ Jayasena, koji je uvijek koračao gore-dolje, uvijek lutao pješice, prišao je početniku Aciravati:
>
> "Neka me velečasni Aciravata poduči Dhammi kako ju je čuo, kako ju je savladao. Možda bih mogao razumjeti značenje onoga što dobri Aciravata govori."
>
> Redovnik je odgovorio: "Ako bih vas podučavao Dhammi, prinče, i vi biste razumjeli značenje onoga što kažem, to bi bilo dobro; ali ako ne biste razumjeli značenje onoga što kažem, ne smijete me dalje ispitivati o tome."
>
> Princ se složio. Tada je početnik Aciravata podučavao Dhammu princa Jayasenu kako ju je čuo, kako ju je savladao. Kada je to rečeno, princ Jayasena je progovorio ovako početniku Aciravati:
>
> "Ovo je nemoguće, dobri Aciravata, ne može se dogoditi da redovnik koji je ustrajan, gorljiv, samopouzdan, postigne jednousmjerenost uma." Tada je princ Jayasena, ustajući sa svog mjesta, otišao.

Ubrzo nakon što je princ Jayasena otišao, početnik Aciravata prišao je Buddhi; prišavši i pozdravivši Buddhu, sjeo je na pristojnu udaljenost. Dok je sjedio na pristojnoj udaljenosti, početnik Aciravata ispričao je Buddhi razgovor koji je imao s princom Jayasenom. Kada je to rečeno, Buddha je progovorio ovako početniku Aciravati:

> "Što je dobro u tome, Aciravata? Da princ Jayasena, živeći kao što živi usred osjetilnih užitaka, uživajući u osjetilnim užicima, bivajući opsjednut mislima o osjetilnim užicima, goreći od groznice osjetilnih užitaka, željan u potrazi za osjetilnim užicima, trebao bi znati ili vidjeti ili postići ili spoznati ono što se može znati samo odricanjem, vidjeti odricanjem, postići odricanjem, spoznati odricanjem — takva situacija ne postoji.
>
> To je kao da, Aciravata, postoji velika planinska padina kojoj bi se dva prijatelja mogla približiti; jedan prijatelj bi mogao ostati u podnožju dok se drugi penje na

vrh. Tada bi prijatelj koji stoji u podnožju planinske padine mogao pitati onoga koji stoji na vrhu: 'Dragi prijatelju, što vidiš?' On bi mogao odgovoriti: 'Dragi prijatelju, vidim prekrasne parkove, prekrasne šume, prekrasne ravnice, prekrasne bare.' Ali drugi bi mogao progovoriti ovako: 'Ovo je nemoguće, to se ne može dogoditi.'

Tada bi se prijatelj koji je stajao na vrhu planinske padine mogao spustiti do podnožja i uhvativši svog prijatelja za ruku, natjerati ga da se popne na vrh planinske padine. Nakon što bi dao svom prijatelju trenutak da dođe do daha, mogao bi reći: 'Sada, dragi prijatelju, što vidiš dok stojiš na vrhu planinske padine?' On bi mogao odgovoriti: 'Dok stojim na vrhu planinske padine, vidim prekrasne parkove, prekrasne šume, prekrasne ravnice, prekrasne bare.'

Njegov prijatelj bi mogao reći: 'Upravo sada, dragi prijatelju, shvatili smo da si rekao: Ovo je nemoguće.' On bi mogao odgovoriti: 'To je bilo zato što, okružen ovom velikom planinskom padinom, nisam mogao vidjeti ono što se trebalo vidjeti.'

Čak i tako, ali u još većoj mjeri, Aciravata, princ Jayasena je okružen, blokiran, opstruiran, obavijen ovom masom neznanja. Doista, da bi princ Jayasena, živeći kao što živi usred osjetilnih užitaka, uživajući u osjetilnim užicima, bivajući opsjednut mislima o osjetilnim užicima, željan u potrazi za osjetilnim užicima, trebao bi znati ili vidjeti ili postići ili spoznati ono što se može znati, vidjeti, postići i spoznati odricanjem — takva situacija ne postoji." — *Dantabhumi Sutta* [MN 125]

Oni koji su ovisni o lažnim užicima hijerarhije, uživajući u dominaciji nad drugima u ime religijskog učenja, okruženi grupama sljedbenika ovisnih o i opstruiranih osjetilnim užicima, ne mogu percipirati ono što mogu jasno vidjeti oni koji se suočavaju sa stvarnošću meditativnog uvida potpuno sami. Buddha to potvrđuje:

"Ānanda, redovnik ne blista ako uživa u društvu, voli društvo, posvećen je uživanju u društvu; ako uživa u grupi, voli grupu, raduje se u grupi. Doista, Ānanda, nemoguće je da redovnik koji uživa u društvu, voli društvo, posvećen je uživanju u društvu; koji uživa u grupi, voli grupu, raduje se u grupi, dobije po volji — bez poteškoća, bez muke — užitak odricanja, užitak povučenosti, užitak mira, užitak samo-buđenja. Ali moguće je da redovnik koji živi sam, povučen od grupe, može očekivati da dobije po volji — bez poteškoća, bez muke — užitak odricanja, užitak povučenosti, užitak mira, užitak samo-buđenja." — *Maha-suññata Sutta* [MN 122]

Kontinuitet identitieta

Tko si ti?

Jedan od naših gledatelja je napisao:

> Rekli ste: "Ja koje smo bili kad smo bili malo dijete više ne postoji, sada smo odrasli i imamo drugačije ja." Ali postoji neki kontinuitet, imamo sjećanja iz djetinjstva.

Pitanje kontinuiteta identiteta vrlo je duboko. Iluzija kontinuiranog identiteta, dovedena do krajnosti, dovela je do teorija o vječnosti na kojima se temelji većina duhovnih učenja, uključujući neke grane budizma. Ali Buddha je podučavao da su vječno postojanje i kontinuirani identitet iluzorni. Istina je sadržana u teoriji Ovisnog nastanka koja čini srž Buddhina učenja.

Poteškoća u razumijevanju ovog učenja počinje s našim jezikom. Svakodnevni jezik sadrži pretpostavku da identitet ostaje isti, barem tijekom ovog života. Ova nas pretpostavka sprječava da vidimo što se doista događa. Izražavanje istine zahtijeva posebnu terminologiju, ezoterični jezik. Buddhadasa Bhikkhu piše u svojoj izvrsnoj knjizi "Practical Dependent Origination":

> "Buddha je koristio dvije vrste jezika za podučavanje svojih doktrina. Jedan je bio svakodnevni jezik, koji se koristio za podučavanje običnih moralnih lekcija ljudima zavedenim konceptom kontinuiranog postojanja. Ti su ljudi doživljavali ego. Bili su posesivni zbog svoje duboko ukorijenjene mentalne Vezanosti. S druge strane, jezik Dhamme koristio se za podučavanje ljudi koji su bili samo blago zavedeni (ljudi s oštrim umom) kako bi razumjeli Apsolutnu istinu [*paramattha-sacca*] i kako bi ih spriječio da prihvate koncept kontinuiranog postojanja.
>
> "Doktrina Ovisnog nastanka je Apsolutna istina; stoga se jezik Dhamme mora koristiti za njezino objašnjenje. Ona je suprotna učenju o moralu (o svjetovnoj dobroti, koja podržava koncept ega). Svakodnevni jezik ne može se koristiti za raspravu o doktrini ovisnog nastanka. Međutim, ako bi se koristio jezik Dhamme, ljudi ga ne bi mogli razumjeti, i okrenuli bi se svakodnevnom jeziku da shvate stvari. Na kraju, problem neće biti samo u razumijevanju, već i u pogrešnom shvaćanju zakona Ovisnog nastanka. To je osnovna poteškoća u podučavanju doktrine. Također je to razlog zašto je Buddha u početku oklijevao podučavati nakon svog prosvjetljenja."

U jeziku Dhamme, pojmovi ego, identitet, um, ja, rođenje i smrt imaju drugačija značenja nego u svakodnevnom jeziku. Svakodnevni ili religijski jezik pretpostavlja da su ego,

identitet, um i jastvo trajni, pa čak i vječni. Jezik Dhamme ne pretpostavlja ništa od toga; zapravo, on pretpostavlja da su sve te stvari privremene, s početkom i krajem.

U svakodnevnom jeziku, rođenje i smrt odnose se na fizičko tijelo i mogu se dogoditi samo jednom u životu; u jeziku Dhamme, rođenje i smrt također se primjenjuju na ego, identitet, um i jastvo, i mogu se dogoditi mnogo puta, čak i u jednom danu.

Na primjer, kod kuće sa ženom i djecom, muškarac može imati jastvo muža i oca—ljubazan, suosjećajan i pun ljubavi. Zatim napušta dom i odlazi u svoj ured, gdje stvara jastvo poslovnog čovjeka—lukav, proračunat i natjecateljski raspoložen. Što se dogodilo s ljubaznim ocem? On je mrtav—ili u suspendiranoj animaciji—ali će biti uskrsnut kada se muškarac vrati kući navečer.

Na taj se način naš identitet uvijek mijenja. Naš um ne sadrži jedan, već mnogo preklapajućih, različitih i često sukobljenih identiteta koji se natječu za dominaciju, a svi tvrde da su naše pravo jastvo. Oni nastaju iz neznanja, na temelju želje i namjere; žive neko vrijeme, hranjeni svojom povezanom *kammom*; a kada ta *kamma* iscrpi, oni stare, pate i umiru. Mogu postojati na vremenskoj skali od djelića sekunde do mnogih života. Ali Buddha podučava da u svemu tome nema trajnog jastva.

Zbog toga sam u prethodnoj epizodi rekao: "Jastvo koje smo bili kad smo bili malo dijete više ne postoji, sada smo odrasli i imamo drugačije jastvo." I u vezi s tim je to rečeno. Ako je ovo jasno, nastavimo s našom raspravom o Ovisnom nastanku. Ako nije, ostavite komentar i objasnit ćemo detaljnije.

Svijest i Ime i Oblik

Osjetljiva povratna petlja

Nedavno smo pokušavali prodrijeti do srži ili suštine Buddhina izvornog učenja: teorije Ovisnog nastanka. Ne iznenađuje da nam je nekoliko gledatelja pisalo s pitanjima. Ovaj koncept je vrlo teško razumjeti, osim ako niste napredni u meditaciji.

> Ānanda: "Zapanjujuće je, gospodine, zapanjujuće, kako je ovaj Ovisni nastanak dubok, i kako je duboka njegova pojava, a ipak mi se čini jasnim kao što može biti."
>
> Buddha je odgovorio: "Ānanda, ne govori to. Zakon Ovisnog nastanka toliko je dubok da ga osjetilna bića nisu u stanju shvatiti. Nisu u stanju razumjeti ono što podučavam; isto tako, nisu u stanju percipirati proces Ovisnog nastanka. Posljedično, zbunjeni su kao s klupkom zamršene niti, zbrkom [duge, vlaknaste] trave muñja. Ne mogu se osloboditi patnji, stanja lišavanja, degeneracije i transmigracije."
>
> — *Maha-nidana Sutta* [DN 15]

U procesu Ovisnog nastanka, jednom kada se lažno jastvo izmisli iz neznanja, ono daje povoda određenoj vrsti svijesti, a ta svijest daje povoda određenoj vrsti imena-i-oblika. Ili je obrnuto? U nekim tekstovima, Buddha kaže da ime-i-oblik daje povoda svijesti. U drugima, kaže oboje:

> "Ako se nekoga pita: 'Od kojeg preduvjeta dolazi ime-i-oblik?' trebao bi reći: 'Ime-i-oblik dolazi od svijesti kao svog preduvjeta.'
>
> ...Ako se nekoga pita: 'Od kojeg preduvjeta dolazi svijest?' trebao bi reći: 'Svijest dolazi od imena-i-oblika kao svog preduvjeta.'" — *Maha-nidana Sutta* [DN 15]

Što se ovdje događa? Postoji povratna sprega u procesu Ovisnog nastanka između faza svijesti i imena-i-oblika. Prvi put sam otkrio snažan odnos između svijesti i imena-i-oblika 2003. godine, kada sam radio na postdiplomskom radu iz ontologije.

Moje istraživanje je pokazalo da ako osobi nedostaje ontološki opis fenomena (ime-i-oblik), propustit će taj fenomen čak i ako se događa pred njezinim očima. S druge strane, ako osoba ima adekvatan ontološki opis fenomena, prepoznat će ga prirodno i spontano, čak i kada ga doživljava prvi put. To je povratna sprega između svijesti i imena-i-oblika. Možemo prepoznati fenomen onakvim kakav jest samo kada imamo ontološke kategorije za njega.

Jednostavan primjer bio bi netko tko proučava i pamti oblike i lokacije zviježđa. Tada čim vidi zvijezde noću, može lako prepoznati uzorke zviježđa. Drugi kojima nedostaju ontološke kategorije zviježđa vide samo besmislene, bezoblične oblake zvijezda.

Slično, osoba koja detaljno proučava proces Ovisnog nastanka može, s ovom ontološkom pozadinom, lako prepoznati različite korake u vlastitom iskustvu. Tada može utjecati na povratne sprege, najosjetljivije točke procesa kako bi poboljšala kvalitetu rezultata. Drugi ne mogu prepoznati faze Ovisnog nastanka, i stoga ne mogu izvršiti nikakvu kontrolu nad procesom, iako se događa u njihovim vlastitim umovima.

Ime-i-oblik i ontologija

Kategorije bivanja

Kako bismo nastavili našu raspravu o imenu-i-obliku, smatramo taj pojam približno ekvivalentnim ontologiji, u smislu organiziranog sustava ili klasifikacije kategorija stvari koje mogu postojati u nečijem svemiru. Nečija ontologija, ili zbirka imena-i-oblika, određuje sadržaj svijesti ograničavanjem vrsta fenomena kojih se očekuje biti svjestan. To postavlja proces Ovisnog nastanka za stvaranje svijesti i bivanja koje želite.

Na primjer, ako želite imati bivanje i svijest glazbenika, učitavate ontologiju glazbe: kategorije imena-i-oblika koje se primjenjuju na glazbu. Ako želite imati bivanje i svijest vođe, učitavate ontologiju vodstva: kategorije imena-i-oblika koje se primjenjuju na bivanje vođom. Svijest i ime-i-oblik toliko su usko povezani da se mogu smatrati dva aspekta jedne stvari.

> "Tada mi se javila misao: 'Ime-i-oblik postoji kada što postoji? Od čega kao preduvjeta postoji ime-i-oblik?' Iz moje prikladne pažnje došao je proboj rasuđivanja: 'Ime-i-oblik postoji kada svijest postoji. Od svijesti kao preduvjeta dolazi ime-i-oblik.'
>
> Tada mi se javila misao: 'Svijest postoji kada što postoji? Od čega kao preduvjeta dolazi svijest?' Iz moje prikladne pažnje došao je proboj rasuđivanja: 'Svijest postoji kada ime-i-oblik postoji. Od imena-i-oblika kao preduvjeta dolazi svijest'."
> — *Nagara Sutta* [SN 12.65]

Dakle, svijest i bivanje koje razvijamo ovise o ontologiji koju učitavamo u prostor imena-i-oblika, prema našoj želji. Normalno, naša je želja za nekom vrstom svjetovnog bivanja. Ali što se događa kada je naša želja transcendentna? Što se događa kada sve što želimo jest Apsolutna istina? Događa se nešto vrlo zanimljivo: kratko spajamo proces Ovisnog nastanka i idemo izravno na fazu ravnodušnosti.

> "Tada mi se javila misao: 'Ova svijest se vraća na ime-i-oblik, i ne ide dalje. Do ove mjere postoji rođenje, starenje, smrt, opadanje i ponovno nastajanje, tj. od imena-i-oblika kao preduvjeta dolazi svijest, od svijesti kao preduvjeta dolazi ime-i-oblik.
>
> Od imena-i-oblika kao preduvjeta dolazi šest osjetilnih medija... Tako je nastanak cijele ove mase stresa. Nastanak, nastanak.' Vizija je nastala, jasno znanje je nastalo, rasuđivanje je nastalo, znanje je nastalo, prosvjetljenje je nastalo unutar mene u vezi sa stvarima koje nikada prije nisam čuo."
>
> — *Nagara Sutta* [SN 12.65]

Zašto? Jer želja za Apsolutnom istinom kao što je praznina ili spoznaja samog Ovisnog nastanka ne zahtijeva šest osjetila, osjetilni kontakt ili rođenje. Interakcija svijesti i imena-i-oblika toliko je osjetljiva točka u procesu Ovisnog nastanka da je možemo koristiti za kratko spajanje cijelog procesa bivanja. Isto vrijedi i za druge povratne sprege u procesu Ovisnog nastanka, kao što je ona između faza Kontakta i Osjećaja.

> "To je kao da čovjek, putujući stazom kroz divljinu, vidi drevni put, drevnu cestu, kojom su putovali ljudi davnih vremena. On bi je slijedio. Slijedeći je, vidio bi drevni grad, drevnu prijestolnicu naseljenu ljudima davnih vremena, s parkovima, gajevima i barama, ograđenu zidom, ugodnu. ...
>
> "Na isti način ja sam vidio drevni put, drevnu cestu, kojom su putovali Ispravno Samo-probuđeni ljudi davnih vremena. I što je taj drevni put, ta drevna cesta, kojom su putovali Ispravno Samo-probuđeni ljudi davnih vremena? Upravo ovaj Plemeniti osmerostruki put: ispravno razumijevanje, ispravna težnja, ispravan govor, ispravno djelovanje, ispravan život, ispravan napor, ispravna svjesnost, ispravna koncentracija.
>
> To je drevni put, drevna cesta, kojom su putovali Ispravno Samo-probuđeni ljudi davnih vremena. Ja sam slijedio taj put. Slijedeći ga, došao sam do ... izravnog znanja o nastanku svijesti ... izravnog znanja o prestanku rođenja i smrti. Ja sam slijedio taj put."
>
> — *Nagara Sutta* [SN 12.65]

Nije valjano pitanje

Želite li to preformulirati?

Iz dosadašnjih pitanja, vidim da mnogi gledatelji imaju problema s Buddhinim izvornim učenjem o prolaznosti jastva. Buddha je često odbijao pitanja koja bi ga prisilila da zauzme ekstremni stav ili koja su pretpostavljala vječno postojanje jastva ili nečega što pripada jastvu.

Blaženi je rekao: "Od neznanja kao preduvjeta dolaze izmišljotine... Od rođenja kao preduvjeta, tada starenje-i-smrt, tuga, lamentacija, bol, nevolja i očaj dolaze u igru. Takav je nastanak cijele ove mase stresa i patnje."

Kada je to rečeno, jedan je redovnik rekao Blaženom: "Koje starenje i smrt, gospodine? I čije je ovo starenje i smrt?"

> "Nije valjano pitanje," rekao je Blaženi... "Kada postoji stav da je duša ista kao tijelo, nema vođenja svetog života. A kada postoji stav da je duša jedno, a tijelo drugo, nema vođenja svetog života. Izbjegavajući ove dvije krajnosti, Tathāgata ukazuje na Dhammu između: Od rođenja kao preduvjeta dolazi starenje i smrt." — *Avijjapaccaya Sutta* [SN 12.35]

Buddhin kriterij za prihvaćanje pitanja počivao je na tome bi li odgovor bio koristan za eliminaciju patnje. Stoga je odbijao svako pitanje koje bi dovelo do beskorisnog nagađanja ili koje nije poticalo prestanak patnje. Evo još jednog primjera:

> "Redovnici, postoje četiri hranjive tvari za održavanje bića koja su nastala ili za potporu onih koji traže mjesto da se rode. Koje četiri? Tjelesna hrana, gruba ili rafinirana; kontakt kao druga; intelektualna namjera treća; i svijest četvrta. To su četiri hranjive tvari za održavanje bića koja su nastala ili za potporu onih koji traže mjesto da se rode."
>
> Kada je to rečeno, časni-Moliya-Phagguna rekao je Blaženom: "Gospodine, tko se hrani hranjivom tvari svijesti?"
>
> "Nije valjano pitanje," rekao je Blaženi. "Ja ne kažem 'hrani se'. Da sam rekao 'hrani se', tada bi 'Tko se hrani hranjivom tvari svijesti?' bilo valjano pitanje. Ali ja to ne kažem. Kada to ne kažem, valjano pitanje je 'Hranjiva tvar svijesti za što?' A valjan odgovor je: 'Hranjiva tvar svijesti za proizvodnju budućeg nastajanja'." — *Phagguna Sutta* [SN 12.12]

Drugim riječima, elementi procesa Ovisnog nastanka, kao što je svijest, su jednostavno pojave lišene jastva ili pripadanja jastva.

Buddha je također imao metodologiju za odgovaranje na pitanja. Nije smatrao sva pitanja jednako važnima.

> "Postoje ova četiri načina odgovaranja na pitanja. Koja četiri? Postoje pitanja na koja se treba odgovoriti kategorički [izravno da, ne, ovo, ono]. Postoje pitanja na koja se treba odgovoriti analitičkim (kvalificiranim) odgovorom [definiranjem ili redefiniranjem pojmova]. Postoje pitanja na koja se treba odgovoriti protupitanjem. Postoje pitanja koja se trebaju ostaviti po strani. To su četiri načina odgovaranja na pitanja." — *Pañha Sutta* [AN 4.42]

Općenito, Buddha je favorizirao one teme i pitanja koja vode izravno do prestanka patnje.

> "...te stvari koje sam spoznao izravnim znanjem, ali ih nisam podučavao, daleko su brojnije [od onoga što sam podučavao]. I zašto ih nisam podučavao? Jer nisu povezane s ciljem, ne odnose se na osnove svetog života, i ne vode do razočaranja, do ravnodušnosti, do prestanka, do smirenosti, do izravnog znanja, do samo-buđenja, do Oslobođenja. Zato ih nisam podučavao.
>
> "A što sam podučavao? 'Ovo je stres... Ovo je nastanak stresa... Ovo je prestanak stresa... Ovo je put prakse koji vodi do prestanka stresa': To je ono što sam podučavao. I zašto sam podučavao ove stvari? Jer su povezane s ciljem, odnose se na osnove svetog života i vode do razočaranja, do ravnodušnosti, do prestanka, do smirenosti, do izravnog znanja, do samo-buđenja, do Oslobođenja. Zato sam ih podučavao." — *Simsapa Sutta* [SN 56.31]

Stoga je namjerno ostavio po strani određene teme i pitanja koja nisu doprinosila postizanju prestanka patnje:

> "...što ja nisam izjavio? 'Kozmos je vječan,'... 'Kozmos nije vječan,'... 'Kozmos je konačan'... 'Kozmos je beskonačan'... 'Duša i tijelo su isto'... 'Duša je jedno, a tijelo drugo'... 'Nakon smrti Tathāgata postoji'... 'Nakon smrti Tathāgata ne postoji'... 'Nakon smrti Tathāgata i postoji i ne postoji'... 'Nakon smrti Tathāgata niti postoji niti ne postoji,' su neizjavljeni od mene.
>
> "I zašto su neizjavljeni od mene? Jer nisu povezani s ciljem, nisu temeljni za sveti život. Ne vode do razočaranja, ravnodušnosti, prestanka, smirivanja, izravnog znanja, samo-buđenja, Oslobođenja. Zato su neizjavljeni od mene.
>
> "A što je izjavljeno od mene? 'Ovo je stres,' je izjavljeno od mene. 'Ovo je nastanak stresa,' je izjavljeno od mene. 'Ovo je prestanak stresa,' je izjavljeno od mene. 'Ovo je put prakse koji vodi do prestanka stresa,' je izjavljeno od mene. I zašto su izjavljeni od mene? Jer su povezani s ciljem, temeljni su za sveti život. Vode do razočaranja, ravnodušnosti, prestanka, smirivanja, izravnog znanja, samo-buđenja, Oslobođenja. Zato su izjavljeni od mene."
> — *Cula-Malunkyovada Sutta* [MN 63]

Prava tajna obilja

Vaše vam se namjere vraćaju

Želja nije ključ obilja. Naivno htijenje zvijezde neće vam donijeti nagrade koje tražite. Metode temeljene na sebičnoj želji, kako su predstavljene u videu "Tajna", ne vode do obilja, već do patnje. Prava tajna obilja je svjesno korištenje zakona *kamme*. To se radi kroz proces Ovisnog nastanka o kojem smo raspravljali.

Možete postići bilo koje materijalne nagrade koje tražite jednostavno kultiviranjem određenih namjera, razmišljanjem određenih misli i govorenjem određenih riječi. Kakvih namjera, misli i riječi? Onih usmjerenih prema dobrobiti drugih, usmjerenih prema stvaranju vrijednosti za druge, usmjerenih prema blagostanju drugih.

Možete stvoriti bilo koju vrstu bivanja i *kamme* koju želite kroz proces Ovisnog nastanka. Ali morate biti voljni i sposobni vidjeti da je bilo koje bivanje koje stvarate lažno jastvo, privremeni identitet podložan starenju i smrti. I morate biti voljni pustiti prijašnja jastva stvorena iz neznanja, iz želje.

Većina ljudi zloupotrebljava proces Ovisnog nastanka stvarajući lažna jastva iz neznanja, kako bi služila sebičnoj želji. To stvara *kammu* za patnju jednaku užitku koji se želi. A zatim stvaraju još više patnje vezujući se za ta jastva.

Umjesto toga, koristimo svoju inteligenciju da namjerno stvorimo lažno jastvo čija je želja dobrobit drugih. Tada, po zakonu *kamme*, onoliko užitka koliko želimo drugima automatski teče prema nama samima. I kada je trajanje tih jastva završeno, jer znamo od početka da su privremena, lako ih možemo pustiti bez velike patnje.

Ako razmislite o ovome i analizirate svoje iskustvo, lako možete vidjeti da je to upravo ono što radite kada imate uspješnu karijeru ili posao. Stvarate sebstvo koje pruža vrijednost drugima, tako da stvarate kammu da primite vrijednost zauzvrat. Ovi primjeri su na razini svjetovne materijalne vrijednosti. Kada generirate transcendentalnu duhovnu vrijednost za druge, nagrade koje primate zauzvrat se umnožavaju za zapanjujuću količinu.

Ako ste voljni preuzeti odgovornost za prosvjetljenje milijuna ljudi, napregnuti svoj mozak i angažirati svoje resurse kako biste stvorili vješta sredstva pomoću kojih mogu postići savršeno prosvjetljenje, primit ćete nebrojene blagoslove. Upravo o tome se radi u zavjetu Bodhisattve, a proces Ovisnog nastanka objašnjava kako to funkcionira i zašto funkcionira.

> "Redovnici, za onoga čija je oslobođenje svijesti kroz dobru volju kultivirano, razvijeno, slijedeno, dano uzde i uzeto kao osnova, dobiveno utemeljenje,

učvršćeno, konsolidirano i dobro poduzeto, može se očekivati jedanaest koristi. Koje jedanaest?

"Lako se spava, lako se budi, ne sanja zle snove. Drag je ljudskim bićima, drag je ne-ljudskim bićima. Deve ga štite. Ni vatra, ni otrov, ni oružje ne mogu ga dotaknuti. Njegov um brzo postiže koncentraciju. Njegov ten je sjajan. Umire nezbunjen i – ako ne prodre više – ide prema Brahminim svjetovima."
– *Mettanisamsa Sutta* [AN 11.16]

Prevladavanje ljutnje

Kao da sami uzimate otrov kako biste povrijedili drugoga

Ljutnja je samo projicirana patnja; pokušavate svoju patnju projicirati na drugu osobu. Želite da ona pati na način na koji vi patite. To ne čini ništa osim što vas čini još jadnijim. Mržnja je kada ljutnja postane stav. To je unaprijed smišljena ljutnja — planirana umjesto spontane. Ljutnja i mržnja uništavaju ljutu osobu. Buddha je rekao:

> "Ljutita osoba je ružna i slabo spava. Dobit pretvara u gubitak, nanijevši štetu riječju i djelom. Osoba preplavljena ljutnjom uništava svoje bogatstvo. Poludjela od ljutnje, uništava svoj status. Rođaci, prijatelji i kolege je izbjegavaju. Ljutnja donosi gubitak. Ljutnja raspaljuje um. Ne shvaća da se njegova opasnost rađa iznutra. Ljutita osoba ne zna svoju korist. Ljutita osoba ne vidi Dhammu. Čovjek pobijeđen ljutnjom nalazi se u masi tame. On uživa u lošim djelima kao da su dobra, ali kasnije, kada mu ljutnja prođe, pati kao da je opečen vatrom. Pokvaren je, okaljan, poput vatre obavijene dimom." — *Kodhana Sutta* [AN 7.60]

Najbolji način za prevladavanje ljutnje i mržnje je stvaranje *mette*. Mettā znači ljubazna dobrota. Trebamo usmjeriti ljubaznu dobrotu prema svim bićima, a posebno prema onima koje mrzimo ili koji mrze nas. To će uravnotežiti *kammu* i dovesti do svih vrsta koristi.

> "Redovnici, za onoga čija je oslobođenje svijesti kroz dobru volju kultivirano, razvijeno, slijedeno, dano uzde i uzeto kao osnova, dobiveno utemeljenje, učvršćeno, konsolidirano i dobro poduzeto, može se očekivati jedanaest koristi. Koje jedanaest?
>
> "Lako se spava, lako se budi, ne sanja zle snove. Drag je ljudskim bićima, drag je ne-ljudskim bićima. Polubogovi ga štite. Ni vatra, ni otrov, ni oružje ne mogu ga dotaknuti. Njegov um brzo postiže koncentraciju. Njegov ten je sjajan. Umire nezbunjen i — ako ne prodre više — ide prema Brahminim svjetovima." — *Mettā Sutta* [SN 46.54]

Generiranje *mette* jedna je od najmoćnijih metoda koje je podučavao Buddha. Prakticirajte je i vidjet ćete: postat ćete kralj, zvijezda, bog.

Propovijed o vatri

Pogled na svijet u plamenu

"Propovijed o vatri" jedna je od Buddhinih najupečatljivijih Sutta, barem u smislu slikovitosti. Evo kako počinje:

> "Redovnici, Sve je u plamenu. Što je sve u plamenu? Oko je u plamenu. Oblici su u plamenu. Svijest u oku je u plamenu. Kontakt u oku je u plamenu. I što god nastane ovisno o kontaktu u oku—doživljeno kao užitak, bol ili ni-uživanjem-ni-bolom—to je također u plamenu. U plamenu od čega? U plamenu od vatre strasti, vatre odbojnosti, vatre zablude. U plamenu, kažem vam, od rođenja, starenja i smrti, od tuga, lamentacija, bolova, nevolja i očaja." — *Adittapariyaya Sutta* [SN 35.28]

Slične izjave daje i u vezi s uhom i zvukovima, nosom i mirisima, jezikom i okusima, tijelom i dodirom, intelektom i idejama. Naravno, Buddha govori o procesu Ovisnog nastanka, koji pokazuje kako svijest razvijena s imenom-i-oblikom kroz šest osjetila postaje osjećaj kroz kontakt. Taj osjećaj, kada se za njega vežemo, uzrok je sveg rođenja, smrti i patnje.

Čim shvatimo ovaj prirodni mehanički proces bivanja, stječemo sposobnost da ga kontroliramo. Možemo promatrati Ovisni nastanak u sebi i manipulirati njegovim osjetljivim točkama kako bismo promijenili ishod procesa. Najoštrije točke su povratne sprege između svijesti i imena-i-oblika, te između kontakta i osjećaja.

Jednom kada žudimo i vežemo se za osjećaj, prekasno je; bit ćemo poneseni bujicom senzacije u bivanje, rođenje i patnju. Ali ako možemo zaustaviti proces Ovisnog nastanka prije vezivanja, možemo ga kratko spojiti i otići izravno u *samādhi*, ili uranjanje u meditativnu svijest. Ako možemo utjecati na proces još ranije, na povratnoj sprezi između svijesti i imena-i-oblika, možemo ići izravno u ravnodušnost.

Buddha o tome govori na kraju Propovijedi o vatri:

> "On postaje razočaran intelektom, razočaran idejama, razočaran sviješću u intelektu, razočaran kontaktom u intelektu. I što god nastane ovisno o kontaktu u intelektu, doživljeno kao užitak, bol ili ni-uživanje-ni-bol: I time postaje razočaran. Razočaran, postaje ravnodušan. Kroz ravnodušnost, potpuno je oslobođen. S potpunim oslobođenjem, postoji znanje, 'Potpuno oslobođen.' On rasuđuje da je 'Rođenje završeno, sveti život ispunjen, zadatak izvršen. Nema ništa dalje za ovaj svijet.'"
> — *Adittapariyaya Sutta* [SN 35.28]

Drugim riječima, promjenom našeg imena-i-oblika, naše ontologije ili modela o tome kako svijet i život funkcioniraju, možemo prozreti iluzorno postojanje, lažno obećanje uživanja i izravno postići ravnodušnost bez prolaska kroz strogost redovništva i meditacije. To je područje Bodhisattve, a o toj uzvišenoj temi ćemo raspravljati u budućim epizodama.

Krajnje oružje

Ubijte ih dobrotom

Krajnje oružje nije nuklearno, biološko ili elektromagnetsko. Nije kibernetičko, propagandno ili obavještajno. Sigurno nije balističko, ekonomsko ili religijsko.

Krajnje oružje je davanje iskrenih blagoslova.

Na primjer, ako koristite pištolj ili drugo fizičko oružje, netko će uvijek imati veće ili bolje. Ako koristite novac ili propagandu kao oružje, netko će uvijek imati više novca ili veću propagandnu mrežu. Ako pokrenete religijsku ili političku grupu, uvijek postoji veća koja će biti protiv vas.

Ali tko vam se može suprotstaviti ako sve što radite jest nudite blagoslove? A blagoslovi imaju stvarnu moć, pogotovo ako razumijete psihologiju.

Ako nekoga blagoslovim: "Neka si sretan," odmah shvaća da nije sretan. Želi sreću i uložio je goleme napore da je postigne, ali nije bio uspješan. U sebi želi vidjeti da su i druga bića nesretna, jer će to umanjiti njegovu neugodnost zbog toga što je nesretan. Ipak, ako mu iskreno želim sreću, to mora značiti da sam ja toliko sretan da mi ne smeta ako su i drugi sretni. Osjeća da sam u superiornoj poziciji u odnosu na njega; stoga se osjeća poraženim.

Slično, ako nekoga blagoslovim:

> "Neka si miran, neka imaš integritet, neka imaš sve što ti treba; neka stekneš znanje i mudrost, neka postigneš prosvjetljenje, neka postaneš Buddha..."

Neće imati načina da me napadne, a da ne otkrije da je pao, da je u inferiornoj poziciji. Uostalom, kakav bi zlikovac kritizirao nekoga tko mu nudi blagoslove?

Stoga, kao što je Isus rekao: "Ljubite svoje neprijatelje. Blagoslivljajte one koji vas mrze. Činite dobro onima koji vas preziru i koriste."

Ako bismo pokrenuli običnu religijsku grupu, nudeći lažno spasenje, lažni koncept duhovnog života, ne zahtijevajući nikakav standard integriteta, prenoseći svu odgovornost na neko svemoćno, sveprisutno, ali nevidljivo božanstvo, dobili bismo toliko sljedbenika, novca i imovine. Znam, jer sam to već radio!

Ali ako kažem: "Dođite i budite sretni. Budite mirni i meditirajte. Živite s integritetom. Naučite kako dobiti sve što vam treba. Steknite znanje i mudrost. Postignite potpuno

prosvjetljenje i postanite Buddha," svi pobjegnu vrišteći—posebno religiozni ljudi! To je moć krajnjeg oružja davanja blagoslova.